БУТУН ДУН'Ё ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 237 (468)

30 НОЯБРЬ ЧОРШАНБА 1955 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

БУГУНГИ СОНДА:

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев Мадорасга келдилар (1-нчи бет).
Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчевнинг Мадорасда бўлиши (1-нчи бет).
Архитекторларнинг иккинчи Бутуниттифоқ с'езди (1-нчи бет).
Архитекторлар иккинчи Бутуниттифоқ с'езди қатнашчиларининг ўртоқ Н. А. Булганин ва ўртоқ Н. С. Хрушчевга телеграммаси (1-нчи бет).
Мусобақадош Андижон областининг пахтакорлари йиллик пахта топшириш планини бажардилар (2-нчи бет).
Югославия Федератив Халқ Республикаси Австрия блан тузилган Давлат Шартномасига қўшилганлиги тўғрисидаги ҳужжатни сақлаш учун СССР Ҳукуматига топширди (2-нчи бет).
БИБЛИОГРАФИЯ: **Н. Эгамназаров.** — Ҳинд ҳикоялари (2-нчи бет).
Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, республика Министрлар Совети ва Ўзбекистон КП МКнинг Мурожаатига жавобан пахта тайёрлаш ва кузги шудгорлаш сур'атини янада кучайтирайлик! (3-нчи бет).
БИРИНЧИ РУС РЕВОЛЮЦИЯСИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ: **Л. Шек.** — Тошкент крепостида солдатлар қўзғолони (3-нчи бет).
О. Хвалебнова. — Хотин-қизлар халқаро демократик федерациясининг 10 йиллиги (4-нчи бет).

Кадрларнинг ғоявий-сиёсий савиясини тинмай оширайлик

Кадрларимизнинг ғоявий-сиёсий савиясини тинмай ошириш, уларни марксизм-ленинизмнинг буюк революцион назарияси блан қуроллантириш — партия ташкилотларининг идеология соҳасидаги муҳим ва асосий вазифасидир.

Коммунистик партия раҳбарлик қилаётган ижодкор халқимиз коммунизм қурилишининг гигант вазифаларини амалга оширмоқда. КПСС Марказий Комитетининг тарихий Пленумлари оғир индустрия негизида мамлакатимиз халқ хўжалигининг барча тармоқларини кескин равишда ривожлантиришнинг амалий йўлларини кўрсатиб берди. Коммунистик партия ва Совет ҳукумати халқимиз моддий ва маданий фаровонлигини тинмай ошириш, Ватанимиз мудофаа қудратини янада мустаҳкамлаш тадбирларини кўрмоқда. Партия ва ҳукуматимиз томонидан илгари сурилаётган коммунизм қурилишининг ана шу муҳим вазифаларини ҳал этиш партия ташкилотларининг идеология соҳасидаги ишларига, кадрларимизнинг маркча-ленинча онглилигига ҳартарафлама боғлиқдир.

Коммунистик партиямиз Марказий Комитети партия а'зо ва кандидатларини идеологик жиҳатдан тарбиялаш, уларнинг сиёсий онглилигини ошириш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилиб келмоқда. Бу йил партия маорифи шохобчаларида минг-минглаб коммунистлар ва партиясиз активлар маркча-ленинча назарияни ўрганмоқдалар, ўз сиёсий билимларини оширмоқдалар. Бизда марксизм-ленинизм пропагандасини кенг кучайтириб юбориш, партия ўқувини юксак савияда ўтказиш учун барча имкониятлар бор. Аммо ба'зи-бир район ва шаҳар партия комитетлари, уларнинг пропаганда-агитация бўлимлари ана шу имкониятлардан етарли фойдаланаолмаётирлар. Улар партия пропагандасига раҳбарлик қилишдан иборат жонли ишни концелярийчиликка, ма'лумотлар тўплашга айлантириб қўймоқдалар.

Ҳозирги кунларда ўтаётган район ва шаҳар партия конференцияларида коммунистлар идеология ишига етарли баҳо бермаётган, кадрларни маркча-ленинча тарбиялаш ҳақида етарли жонкуярлик қилмаётган партия комитетлари ва уларнинг пропаганда ва агитация бўлимларини кескин танқид қилмоқдалар.

Бекобод шаҳар партия конференциясида коммунистлар шаҳар партия комитети ва унинг агитация ва пропаганда бўлими кадрларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялаш ишларига яхши э'тибор бермаётганлиги, сиёсий мактаб ва тўгаракларда машғулотларнинг қониқарсиз ўтаётганлиги, унинг савияси устидан етарли контроль олиб борилмаётганлигини кўрсатдилар. Марксизм-ленинизм назариясини мустақил ўрганаётган коммунистлар учун бу йил фақат бир мартагина семинар ўтказилганлиги ажабланарли ҳолдир. Шаҳардаги кўпчилик сиёсий мактаб ва тўгаракларда машғулотлар ижодий равишда, ҳаёт блан боғлаб ўтказилмайди. Бундай нотўғри практикага бутунлай йўл қўймаслик керак. Партия ташкилотлари партия маорифи масаласи блан систематик равишда шуғулланишлари, сиёсий мактаб ва тўгаракларда машғулотларнинг ўз вақтида юксак савияда ўтишини та'минлаш учун барча тадбирларни кўришлари лозим.

Партия пропагандасининг кучи унинг ижодий бўлишида, ҳаётий бўлишида, унинг турмуш блан, коммунистик қурилишимиз вазифалари блан маҳкам боғлаб олиб борилишидадир. Сиёсий мактаб ва тўгаракларда ҳарбир тема юзасидан ўтказилган машғулотларни КПСС Марказий Комитети Пленумларининг тарихий қарорлари асосида ҳарбир корхона, муассаса, колхоз, совхоз ва МТС олдида турган конкрет вазифалар блан боғлаб ўтказиш зарур. Ана шундай қилгандагина партия пропагандаси кадрларимизнинг билим доирасини ҳартарафлама кенгайтиради, уларнинг шароитга тўғри баҳо беришига, перспективани кўрабилишига, хўжалик ва маданий қурилишимиз олдида турган мураккаб масалаларни тўғри ҳал этабилишига имкон беради.

Тошкент шаҳар Фрунзе район партия ташкилотининг яқинда бўлиб ўтган конференциясида кўрсатиб ўтилганидек, кўпгина партия ходимлари, пропагандистлар революцион назарияни ўрганиш масаласига юзаки қарайдилар, марксизм-ленинизм асосларини эгаллаб олиш коммунизм қурилиши талаблари илгари сураётган вазифаларни муваффақиятли амалга оширишга ёрдам беришини унитиб қўймоқдалар. Назарияни догматик ва юзаки ўрганиш — марксизм-ленинизм назариясининг ижодий ва революцион руҳига бутунлай ётдир. Партия пропагандаси совет кишиларига хўжалик ва маданий қурилишнинг буюк вазифаларини ҳал этишда, камчиликларни тугатишда, қийинчиликларни енгишда ёрдам бермоғи лозим. Коммунистик партия тарихи ва назариясини ўрганиш блан бирқаторда партия пропагандасида кадрларимизнинг. барча коммунистларнинг марксистик сиёсий иқтисодни, конкрет экономика масалаларини, партия ва совет давлатининг ички ва ташқи сиёсати масалаларини ўрганишлари катта аҳамиятга эгадир.

Партия ва ҳукуматимизнинг саноатимизни, айниқса оғир саноатни устун даражада ривожлантиришга, қишлоқ хўжалигини кескин суратда юксалтиришга, Ватанимиз мудофаа қудратини мустаҳкамлашга ва халқимиз моддий ва маданий фаровонлигини оширишга қаратилган тадбирларини кенг пропаганда қилиш — муҳим вазифадир. Партия пропагандаси партия ва ҳукуматимиз амалга ошираётган бу тадбирлар илмий жиҳатдан асосланган ва реал тадбирлар эканлигини тушунтириб бериши зарур.

Партия маорифига раҳбарлик қилиш — пропагандист кадрлар блан систематик равишда иш олиб бориш, уларни қунт блан тарбиялаш, пропагандистларнинг маҳоратини оширишда кунсайин ёрдам бериш демакдир. Сиёсий мактаб ва тўгаракларга малакали, сиёсий билим даражаси ва маркса-ленинча онглилиги юқори бўлган пропагандист кадрларнинг раҳбарлик қилиши машғулотларнинг сифатини яхшилайди, партия а'золари ва кандидатларининг марксизм-ленинизм назариясини ҳартарафлама чуқур ва ижодий ўрганишларига ёрдам беради.

Партия маорифининг формаларидан бири марксизм-ленинизм назариясини мустақил ўрганишдир. Бу йил назарияни мустақил ўрганувчилар сони ўтган йилдагига қараганда анча кўпайди. Кадрларимизнинг марксизм-ленинизм назариясини ўрганишга бўлган истаклари тобора ортиб бормоқда.

Коммунистларнинг сиёсий ўқишини мунтазам суратда контроль қилиб туриш, уларнинг ўз ғоявий-назарий савияларини ошириш блан доимо шуғулланишларини талаб қилиш — партия ташкилотларининг муҳим вазифасидир. Шунинг учун партия ташкилотлари турли темаларда лекциялар уюштириш, семинарлар, суҳбатлар ва консультациялар ташкил этиш йўли блан назарияни мустақил ўрганувчиларга ёрдам кўрсатишлари керак.

Партия пропагандаси — партия ишининг энг муҳим ва асосий соҳасидир. Партия пропагандасида Коммунистик партия ҳужжатларини ҳартарафлама ўрганишга алоҳида э'тибор бериш керак. Чунки, партиямиз қарорларида партиямизнинг шонли кураш йўли ўз ифодасини топган, маркча-ленинча назария ижодий равишда ривожлантирилган. Партия ҳужжатларида коммунистик қурилишимиз ишлари илмий жиҳатдан якунланади ва перспективалар белгиланади.

Партия пропагандасини Коммунистик партия томонидан совет халқи олдига қўйилган буюк вазифалар даражасига кўтариш — партия ташкилотларининг муҳим вазифасидир.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев Мадорасга келдилар

МАДОРАС, 28 ноябрь. **(ТАСС махсус мухбири).** Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев ва уларнинг ҳамроҳлари бугун эрталаб Утакамунддан жўнаб кетиб, туш пайтида Мадорасга келдилар. Мадорас — Жанубий Ҳиндистоннинг аҳолиси бир ярим миллион кишидан иборат бўлган жуда катта саноат ва маданий маркази ҳамда мамлакатнинг шарқий қирғоғидаги жуда муҳим портдир.

Мадорас аэродромида меҳмонларни Мадорас штатининг губернатори Пракаса, бош министр К. Надар ҳамда бошқа расмий кишилар кутиб олдилар. Фахрий қоровул тизилган эди, СССР ва Ҳиндистон давлат гимнлари ижро этилди.

Совет меҳмонлари аэродромдан улар учун белгиланган ҳукумат резиденциясига йўл олдилар. Меҳмонларнинг келиш вақти ўзгартирилганига қарамай, уларни аэродром яқинида Мадораснинг кўп аҳолиси, шаҳардаги турли жамоат ташкилотларининг кўп вакиллари кутиб олдилар. Аэродромда ва резиденцияга кириш вақтида меҳмонларга традицион гулчамбарлар тақдим этилди.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчевнинг Мадорасда бўлиши

МАДОРАС, 28 ноябрь. **(ТАСС махсус мухбири).** 28 ноябрь тушдан кейин Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев Мадорас губернатори С. Пракаса блан бирга ўз резиденцияларидан чиқиб, шаҳар маркази орқали Пирамбор районига қараб йўл олдилар. Бу районда Ҳиндистоннинг янги саноат корхоналаридан бири — давлат вагонсозлик заводи бор. Бу завод бундан икки ой илгари, я'ни шу йил 2 октябрьда ишга туширилган эди. Ганди туғилган кун ҳар йили нишонланадиган 2 октябрьда бош министр Неру ҳузурида ана шу завод биринчи вагонни ишлаб чиқарган эди.

Совет меҳмонлари шаҳардан ўтиб борган йўлларда ҳинд ва совет байроқларини ва гулдасталарни кўтариб кўчаларга чиққан халқ уларни қизғин табриклади. Халқ совет меҳмонлари блан учрашудан хурсанд бўлганлигини, мустаҳкам совет-ҳинд дўстлигидан манфаатдор эканлигини чин кўнгилдан ифода этди. Халқ чолғу асбоблари оркестрлари чалиб турдилар, маска кийиб олган ва ғоят ясанган ёшлар ўйинга тушдилар. Кўчанинг икки томонига тортилган алвонларга: «Совет раҳбарларига самимий салом!», «Яшасин Совет-Ҳинд дўстлиги!» деган шиорлар ёзилган эди.

Пирамбордаги завод 1952 йилда қурила бошлаган эди. Бу завод ҳар йили 350 цельнометалл пассажир вагон ишлаб чиқаришга мўлжалланган эди. Аммо, ҳозирги вақтда бу завод ишга туширилиш арафасида турибди. Завод ҳинд инженерлари томонидан қурилган бўлиб, чет эллардан, асосан Ғарбий Германиядан ва Швейцариядан келтирилган машина-асбоблар блан та'минланган.

Заводнинг бошқарувчиси Садогопам ва завод қурилишига раҳбарлик қилган бинокор инженер Муртхи меҳмонларга изоҳ бериб турди. Заводни қараб чиқиш салкам бир соат вақтни олди. Заводнинг асосий цехлари, вагонларни йиғиштиришнинг конвейер линияси, мутахассисларни техника жиҳатдан тайёрлаш учун завод ҳузурида очилган мактаб, ишчилар шаҳарчаси меҳмонларга кўрсатилди. Завод территорияси кўриб чиқилганидан кейин Хрушчев ва Булганин ўртоқлар блан завод раҳбарлари ўртасида қизғин фикр олишув бўлди. Фикр олишув вақтида, жумладан, саноат корхоналари биноларини қуришда бетондан фойдаланиш проблемаларига ва ҳозирги замон қурилиш техникасининг бошқа масалаларига тўхталиб ўтилди.

Шундан кейин совет меҳмонлари шаҳарнинг бошқа районига бордилар. Бу райондаги муниципал стадионга Мадорас болалари тўпланган эди. Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев очиқ машинада одамлар лиқ тўла трибуналар олдидаги стадион йўлидан айланиб ўтганларида, 50 мингга яқин шоду-хуррам болалар уларни қизғин табриклар блан кутиб олдилар. Мадорас болалари рангба-ранг фонарьлар ва прожекторлар блан ёритилган стадион майдонида меҳмонларга гимнастика ва спорт машқларини, Жанубий Ҳиндистоннинг халқ рақсларини кўрсатдилар, халқ қўшиқларини ижро этдилар. Совет меҳмонлари стадионнинг чироқлар блан ёритилган трибунасида турар эдилар. СССР Маданият министри Н. А. Михайлов Мадорас болаларига Булганин ва Хрушчев ўртоқлар номидан ҳамда уларнинг ҳамроҳлари номидан ташаккур билдирди. Н. А. Михайлов тинчлик учун, халқларнинг мустақиллиги ва бахт-саодати учун курашда Ҳиндистон ва Совет Иттифоқи ёшлари ўртасидаги мустаҳкам дўстлик ҳамда бирдамлик шарафига табрик хитоблари айтди. Шу ерда ҳозир бўлган кишилар ана шу табрик хитобларини зўр хурсандчилик ва гулдурос қарсаклар блан ма'қулладилар.

Совет меҳмонлари муниципал стадиондан чиқиб, шаҳар орқали Бенгал кўрфазига қараб йўл олдилар. Буерда умумшаҳар митинги ўтказилди. Мадораснинг жуда кўп кишилари кўчаларга тўпландилар. Меҳмонлар тушган очиқ машина халқнинг шодиёна табриклари остида илгари силжиб борди.

Мадорас гражданлари томонидан уюштирилган умумшаҳар митинги — «гражданлар қабули»ни штатнинг бош министри К. Надар очди. Митингда штат губернатори С. Пракаса ҳозир бўлди. Мадорас мэри М. А. Чидамбарам Н. А. Булганин блан Н. С. Хрушчевга табрик сўзлари блан мурожаат қилди. У, жумладан, халқаро алоқаларни ва бошқа мамлакатлар блан, шунингдек Ҳиндистон блан ҳамкорликни ривожлантиришда Совет Иттифоқи жуда катта хизмат қилаётганлигини та'кидлади. Сизнинг бу соҳадаги ғайратингиз, деди Мадорас мэри, шу аср тарихида жуда муҳим роль ўйнади.

«Бизнинг раҳбарларимиз, деб сўзини давом этдирди у, ҳозирги вақтда эзилган мамлакатларни тараққий эттиришга эришишни ўз бурчлари деб ҳисоблайдилар. Бундан мақсад мазкур мамлакатларнинг илгари бошимиздан кечган азоб-уқубатларни бошдан кечирмасликларини та'минлашдир. Бизнинг раҳбарларимиз урушнинг олдини олиш ва бутун дун'ёда тинчлик ўрнатиш учун бутун кучларини сафарбар қилмоқдалар. Сиз жаноб олийлари Ҳиндистоннинг ана шу юксак ғояларини доим қўллаб-қувватлаб келдингиз ва бирдамликни ҳамда Осиёнинг улуғворлигини қўллаб-қувватлаш тўғрисида ғамхўрлик қилиб келдингиз».

Мадорас мэри яна бундай деди: «Инсониятнинг ирқий, диний ва социал тафовутларга қарамай, тинч ва эркин яшашига имкон берадиган вазиятни вужудга келтириш — сизларнинг юксак ғоянгиз эканлигига аминмиз».

Бош министр ва мэр штат ҳамда Мадорас гражданлари номидан Н. А. Булганин блан Н. С. Хрушчевга халқ мастерлари ишлаган буюмларни ёдгорлик совғалари қилиб топширдилар.

Митингда Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев нутқ сўзладилар.

Архитекторларнинг иккинчи Бутуниттифоқ с'езди

28 ноябрьда архитекторларнинг иккинчи Бутуниттифоқ с'езди Союзлар уйининг Колонна залида ўз ишини давом эттирди.

Эрталабки мажлисда совет архитектурасининг аҳволи ва унинг вазифалари тўғрисида СССР Совет архитекторлари союзи правлениесининг мас'ул секретари П. В. Абросимов доклад қилди. У айтдики, қурилиш соҳасида ғоят катта программанинг бажарганлиги совет халқининг, совет архитекторларининг, қурувчилар ва инженерларнинг катта муваффақиятидир. Лекин архитектура-қурилиш практикасида проектлаш ва бинолар қуришнинг қолоқ методлари қўлланилмаганида эди, бу муваффақиятларимиз янада каттароқ бўлур эди.

Кейинги вақтда партия ва ҳукумат бирқанча қарорлар қабул қилдиларки, бу қарорлар архитектура-қурилиш ишини қайта қуришда жуда катта роль ўйнади. КПСС МК ва СССР Министрлар Совети архитектурада, проектлаш ва қурилишда йўл қўйилган, халқ хўжалигига анча катта зарар етказадиган, меҳнаткашларнинг уй-жой ва маданий-маиший шароитларини яхшилашга тўсқинлик қилаётган хатоларни қат'ият блан қораладилар.

Докладчи с'езд номидан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетини ва СССР Министрлар Советини ишонтириб айтдики, Совет архитекторлари союзи ўзининг ўтгандаги ишини танқидий жиҳатдан анализ қилиб ва муҳокама этиб, бу ишни қат'ий равишда қайтадан қуради ва совет архитекторларининг ижодий, жанговар штаби бўлади, совет архитекторларини партия ва ҳукумат томонидан қўйилган вазифаларни бажаришга сафарбар қилади.

Ҳозирги замон талабларига мувофиқ қурилиш ва архитектура соҳасидаги фаннинг асосий вазифалари тўғрисида СССР Архитектура академиясининг президенти А. В. Власов доклад қилди.

Кечқурунги мажлисда уй-жой ва маданий-маиший биноларни типовой проектлаш ва кўплаб қуриш ҳақида Совет архитекторлари союзи правлениесининг секретари Г. А. Градов доклад қилди.

С'езд делегатлари Польша архитекторларининг вакили, Польша Фанлар академиясининг корреспондент а'зоси профессор Ян Захватовични самимий кутиб олдилар. У Польша Халқ Республикасининг ме'морларидан совет архитекторларига салом топширди ва уларга ижодий муваффақиятлар тилади.

СССР Бадиий академиясининг президенти А. М. Герасимов с'ездни табриклади.

С'ездда Югославия архитекторларининг телеграммаси ўқиб эшиттирилди. Улар с'езд делегатларига муваффақиятли ишлашни тилайдилар.

Сўнгра совет шаҳар қурилишининг практикаси ва асосий вазифалари тўғрисида Совет архитекторлари союзи правлениесининг секретари В. А. Шкварликов доклад қилди.

С'езд ҳозирги вақтда Ҳиндистонда бўлган Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчевга ғоят баланд руҳ блан табрик телеграммаси қабул қилди.

Ўртоқ Николай Александрович БУЛГАНИНГА Ўртоқ Никита Сергеевич ХРУШЧЕВГА

ТЕЛЕГРАММА

Совет архитекторлари Иккинчи Бутуниттифоқ с'ездига тўпланиб, Сиз Николай Александровичга ва Никита Сергеевичга самимий салом йўллайдилар ва Сизнинг тинчлик ишини ҳамда Ҳиндистоннинг улуғ халқи блан бизнинг дўстона муносабатларимизни мустаҳкамлашга қаратилган олижаноб миссиянгизда энг яхши муваффақиятлар тилайдилар.

Биз ўзимизнинг Иккинчи с'ездимизда проектчилар ва қурувчиларнинг кўпминглик армиясини мамлакатимизда архитектура-қурилиш ишидаги камчиликларни тезроқ йўқотишга ва бу ишни янада юксалтиришга сафарбар қилмоқ учун совет архитектурасининг энг муҳим вазифаларини муҳокама қилмоқдамиз.

Сиз, Николай Александрович ва Сиз, Никита Сергеевич, қурилишга ва архитектурага ҳамиша катта э'тибор бериб келмоқдасиз. Сиз кўпгина архитекторларимизнинг архитектуранинг ташқи хашамдорлигига берилиб кетганликларини ва уларнинг аҳоли учун қулайликлар яратиб беришни ҳамда қурилишнинг экономикаси масалаларини унутиб қўйганликларини кўп марта кўрсатдингиз.

Бизнинг с'ездимиз ўз ишида партия ва ҳукуматнинг қурилиш ҳамда архитектура ишини тубдан яхшилаш масалалари юзасидан чиқарган қарорларига амал қилмоқда. Биз, архитекторлар ва қурувчилар ана шу қарорларни амалга ошириб, совет архитектурасини ва қурилишини янги вазифалар даражасига кўтарадилар, деб ишонамиз.

Биз, совет архитекторлари Ҳиндистон халқлари Сизларни самимий ва қардошларча кутиб олаётганидан жуда хурсандмиз. Биз Сизлардан мустақил ривожланиш йўлига қадам қўйган ҳинд халқига қизғин саломимизни ва Ҳиндистоннинг миллий экономикасини ҳамда маданиятини мустаҳкамлашда ва ўстиришда катта муваффақиятлар истаб билдирган тилакларимизни топширишингизни сўраймиз. Биз Ҳиндистон ме'морларига ўз саломимизни йўллаймиз ва улар блан яқин ижодий алоқалар ўрнатишимизга ишонамиз.

Бизнинг барча халқимиздек, совет архитекторлари ҳам совет Иттифоқи блан Ҳиндистон халқлари ўртасида қардошларча дўстлик ўрнатилишини бутун дун'ёда тинчликнинг янада мустаҳкамланиш гарови деб биладилар.

СОВЕТ АРХИТЕКТОРЛАРИНИНГ ИККИНЧИ БУТУНИТТИФОҚ С'ЕЗДИ.

Телеграмма тексти ўқиб эшиттирилганидан кейин гулдурос, давомли қарсаклар бошланади. Ҳамма ўрнидан туради.

Кечқурунги мажлисда ревизия комиссиясининг раиси А. Ф. Шаров СССР Совет архитекторлари союзи ревизия комиссиясининг докладини қилди. С'езд ревизия комиссиясининг докладини тасдиқлади.

29 ноябрьда с'езд ўз ишини давом эттиради. (ТАСС).

Совет халқи Югославия Федератив Халқ Республикаси э'лон қилинган куннинг ўн йиллигини нишонламоқда

Югославия Федератив Халқ Республикаси э'лон қилинган кунга 29 ноябрьда ўн йил тўлади. Совет кишилари қардош Югославия халқларининг миллий байрамини кенг нишонламоқдалар.

Москвадаги Совет Армияси Марказий музейи шу кунларда жуда гавжум бўлмоқда. Буерда Югославия Халқ-озодлик армияси ва Совет Армиясининг биргаликда қилган ҳаракатларини кўрсатувчи эсдаликлар эҳтиётлик блан сақланмоқда. Музейга кўплаб келаётган кишилар — москвалилар ва бошқа шаҳарлардан келган кишилар гитлерчи босқинчиларга қарши ёнма-ён туриб курашган совет ва югослав солдатлари жанговар дўстлигининг тилсиз шоҳиди бўлган карта, расмлар ва бошқа экспонатларни диққат блан кўрмоқдалар. Совет жангчиларининг Белград аҳолиси томонидан, бир қишлоқ деҳқонлари томонидан шодлик блан кутиб олиниши расмларда тасвирланган. Умумий душман — гитлеризмга қарши курашда славянларни бирлашишга да'ват этувчи фронт плакатининг асл нусхаси ойна тегига қўйилган.

Музейга қўйилган жуда кўп совғалар югослав халқларининг Совет Армиясига бўлган дўстона туйғуларининг яққол далилидир. Чукарица шаҳрининг ишчилари моҳирлик блан мисдан ишланган ва мармар пластинкага ўрнатилган автомат моделини, Белград тўқимачилари қўлда тикилган чиройли миллий кийимлар, Раковица шаҳрининг меҳнаткашлари кишанларни узаётган ишчининг символи тасвирланган барельеф юбордилар. Бошқа совғалар орасида III Украин фронтининг жангчиларига тақдим этилган байроқлар, нақшдор қутичалар, халқ усталари ишлаган буюмлар бор.

ЮФХР ташкил топган куннинг 10 йиллиги СССР ва Югославия ўртасидаги дўстона муносабатларни янада мустаҳкамлаш белгиси остида ўтмоқда. Сўнгги вақт ичида югослав жамоат арбоблари ва олимлари, артистлари ва спортчилари Совет Иттифоқига келиб кетдилар. Бирқанча совет делегацияси Югославияга сафар қилди. Ҳар иккала мамлакат ўртасидаги иқтисодий ва маданий алоқалар тобора кенгайиб бормоқда. (ТАСС).

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1955 ЙИЛ 29 НОЯБРЬГАЧА БЎЛГАН МА'ЛУМОТ

(процент ҳисобида)

Районларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан	Районларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан
Ўртасарой	**0,35**	**107,68**	**Ховос**	**—**	**100,60**
Оржоникидзе	**0,27**	**104,73**	**Сирдар'ё**	**0,64**	**100,21**
Оҳангарон	**0,40**	**103,61**	Бўка	0,48	99,98
Гулистон	**0,55**	**103,58**	Ўртачирчиқ	0,46	98,16
Октябрь	**0,39**	**102,97**	Верхне-волинск	0,44	97,68
Калинин	**0,76**	**102,34**	Чиноз	0,61	95,82
Юқоричирчиқ	**0,20**	**101,90**	Оққўрғон	0,40	93,07
Мирзачўл	**0,47**	**101,85**	Бекобод	0,86	92,17
Янгийўл	**0,38**	**101,68**	Қуйичирчиқ	0,51	86,64
Пискент	**0,14**	**101,56**	Боёвут	0,68	78,36

ОБЛАСТЬ СОВХОЗЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1955 ЙИЛ 29 НОЯБРЬГАЧА БЎЛГАН МА'ЛУМОТ

(процент ҳисобида)

Совхозларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан	Совхозларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан
4-нчи Вревский	**0,78**	**106,16**	2-нчи «Далварзин»	0,74	83,25
«Малик»	0,65	92,96	1-нчи «Боёвут»	0,87	81,77
16-нчи совхоз	0,31	91,41	Кўкорол	0,28	80,86
1-нчи «Далварзин»	0,83	86,71	3-нчи «Боёвут»	0,62	72,77
«ЎзССР бешйиллиги»	0,51	86,64	3-нчи Вревский	1,05	71,88
17-нчи совхоз	0,67	86,27	2-нчи «Боёвут»	0,69	70,46
3-нчи «Далварзин»	0,48	83,52	10-нчи совхоз	0,60	68,60
			4-нчи «Боёвут»	0,24	64,44

Ҳурмат тахтаси

Давлат пахта тайёрлаш планини муддатидан илгари бажарганликлари учун область **Ҳурмат тахтасига ёзилдилар.**

Гулистон райони (район партия комитетининг секретари ўртоқ **Тўрабеков,** район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Маҳмудхонов**).

Калинин райони (район партия комитетининг секретари ўртоқ **Мажидов,** район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Ғофуров**).

Мирзачўл райони (район партия комитетининг секретари ўртоқ **Унибоев,** район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Азимов**).

Октябрь райони (район партия комитетининг секретари ўртоқ **Муҳамедов,** район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Тожиев**).

Янгийўл райони (район партия комитетининг секретари ўртоқ **С. Мусаев,** район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **У. Мусаев**).

Сирдар'ё райони (район партия комитетининг секретари ўртоқ **Каримов,** район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Абдушоҳидов**).

Сирдар'ё район пахтакорлари давлат пахта тайёрлаш планини бажардилар

Сирдар'ё район пахтакорлари партиямиз XX с'езди шарафига бошланган умумхалқ социалистик мусобақасига қўшилиб, бу йил пахта йиғим-теримини анча уюшқоқлик блан ўтказдилар. Район колхозларида етиштирилган ҳосилни ўз вақтида териб сра нобуд қилмасдан, давлатга топшириш учун бутун куч ва моддий-техника воситалари сафарбар этилди. Натижада Сирдар'ё пахтакорлари ҳозиргача ҳар гектар ердан 26 центнердан ҳосил топшириб 28 ноябрьда йиллик давлат пахта тайёрлаш планини 100,21 процент қилиб адо этдилар.

Районда айрим илғор колхозлар, бригадалар деҳқончиликнинг янги, прогрессив методларини усталик блан қўлланиб мўл ҳосил етиштирдилар ва пахта ҳосилини оширишда анча катта ютуқларга эришдилар. Жумладан «Коммунизм» колхози давлатга пахта топшириш планини 112,5, Маленков номли колхоз 109 процент қилиб бажардилар. Шунингдек Охунбобоев номли, Каганович номли ва бошқа бирқанча колхозлар ҳам планни ошириб бажариб катта ютуқларга эришдилар.

Район пахтакорлари Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг Мурожаатига жавобан далаларда қолган ҳосилни сра нобуд қилмай тезла йиғиб-териб давлатга топшириш, ёр ҳайдаш ишларини ҳартомонлама кучайтириб, пахтакорлар қурултойи кунигача барча экин майдонларини шудгорлаб олиш мажбуриятини олдилар.

Мусобақадош Андижон областининг пахтакорлари йиллик пахта тайёрлаш планини бажардилар

Андижон область, Избоскан районидаги Карл Маркс номли колхознинг а'зоси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ **Исомиддин Арабов.** Ўртоқ **Арабов** мавсум бошиданоқ КПСС XX с'езди шарафига бошланган умумхалқ социалистик мусобақасига қўшилиб 20 тонна пахта териш мажбуриятини олган эди. У бу мажбуриятни шараф блан бажарди.

Н. Собиров фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

КПСС XX с'езди шарафига

Андижон областининг колхозчилари, МТС ходимлари ва қишлоқ хўжалик мутахассислари КПСС МК Пленумларининг қишлоқ хўжалигини кескин суратда юксалтириш тўғрисидаги тарихий қарорларидан илҳомланиб, Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XX с'ездини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани кенг кучайтириб, пахта тайёрлаш давлат планини бажардилар.

Асосий пахтакор ҳисобланган Андижон, Олтинкўл, Пахтаобод ва Ленин районларининг колхозларида айниқса мўл ҳосил етиштирилди. Бу районлардаги колхозлар ҳар гектар ердан 28 — 29 центнердан пахта йиғиб олдилар. Илгари орқада қолиб келган Ворошилов, Қўрғонтепа, Ойим районлари ҳам бир йил ичида пахта ҳосилини бир ярим баравардан кўпроқ оширдилар.

Пахта етиштиришда прогрессив усулларнинг қўлланилиши мўл ҳосил олишда катта роль ўйнади. Областьнинг барча пахта майдонларида чигит тор қаторлаб экилди, 37 процент ерда эса ғўза туплари квадрат-уялаб ва тўғри бурчак-уялаб жойлаштирилди. Ғўза янги усулда парвариш қилинган далаларда ҳар гектар ердан қатор оралари бир томонлама ишланган ерлардагига қараганда ўрта ҳисобда 4 — 5 центнердан кўп ҳосил олинди.

Пахтанинг 87 процентдан кўпроғи юқори сортларга топширилди. Областьнинг колхоз ва совхозлари устама мукофот тариқасидагина 450 миллион сўм пул олдилар.

Областьнинг колхозлари жамоат чорвачилигини ривожлантириш топшириғини ҳам бажардилар. Ўтган йилдагига нисбатан анча кўп пилла топширилди. Қишлоқ хўжалигининг бошқа тормоқларини ривожлантиришда ҳам муваффақиятларга эришилди.

Андижон областининг колхозлари, МТС ва совхозлари ҳозирги вақтда даладаги барча пахтани тезроқ йиғиб-териб олиш ва давлатга топшириш учун ҳамма чораларни кўрмоқдалар. Шу блан бирга далалар ғўзапоядан тозаланмоқда, ерлар шудгор қилиниб, келгуси йил ҳосили учун замин тайёрланмоқда.

Ютуқларимизнинг сабаби

Избоскан район партия ва совет ташкилоти аввало, катта коллекторлар қазиш, ерларнинг захини қочиришга алоҳида э'тибор берди. Сўнгра ғўза тупларининг нормал қалинликда бўлиши та'минланди; ғўзани суғоришга катта аҳамият берилди, ғўза аввалги йиллардагидек ғовлаб кетмади: август ойида ҳам ғўза парвариши давом эттирилди. Ғўза тупларининг ўрта қисмидаги ҳосил тугунчалари ҳам сақлаб қолинди; чеканкани ўтган йилдаги сингари 2—3 марта эмас, бир марта ўтказилди, бу эса ҳосилнинг, бараварига бир вақтда етилишига сабаб бўлди. Об-ҳавонинг келишига қараб сентябрь ойида ҳам ғўзага сув бериш давом эттирилди.

Мана буларнинг ҳаммаси районда мўл пахта ҳосили етиштирилишини ва давлат планининг муддатидан илгари бажарилишини та'минлади.

Район колхозлари чорвачиликка айниқса катта аҳамият бермоқда. Бу соҳада ҳам дастлабки натижаларни қўлга киритдик. Чорвачилик плани ва унинг маҳсулдорлиги ҳамма турлар бўйича тўла ва ошириб бажарилди.

Меҳнаткашларнинг моддий-маданий турмуш шароити тобора яхшиланмоқда. Пойтуғ гидроэлектростанциясининг ишга туширилиши район аҳолисининг маданий ҳаётида катта воқиа бўлди. Тезорада беш минг хонадон электрлашди. Якка тартибда уй-жой қуриш кенг суратда олиб борилмоқда. Биргина Коммуна қишлоқ советидаги Сталин номли колхоз а'золаридан 300 хўжалик бу йил янги уйга кўчиб кирди.

Колхозларда пахта ҳосили ортган сайин капитал қурилишлар ҳажми кенгаймоқда. Ҳозирги вақтда район меҳнаткашлари пахта ҳосилининг қолган қисмини тўла йиғиб-териб олиш учун курашмоқдалар.

Ғанижон ОХУНОВ,
Избоскан район ижроия комитетининг раиси.

Андижон пахтакорларининг меҳнат соҳасидаги муваффақиятлари

(Андижон область партия комитетининг биринчи секретари М. МИРЗААҲМЕДОВ блан суҳбат).

Андижон область қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари социалистик мажбуриятларини бажариш учун курашиб, меҳнат соҳасида катта ютуққа эришдилар. Область давлатга пахта топшириш планини 27 ноябрьда ошириб бажарди. Жамоат чорвачилиги ривожлантириш топшириғи ҳам ошириб бажарилди. Мамлакатга ўтган йилдагидан анча ортиқ миқдорда пилла топширилди. Областьнинг колхоз ва совхозлари КПСС Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг иштироки блан ўтган йил ноябрь ойида пахтачилик бўйича Тошкентда бўлиб ўтган кенгашнинг кўрсатмаларига амал қилиб, агротехниканинг эскириб қолган усулларидан қат'ий сур'атда воз кечиб, пахта етиштиришнинг янги, прогрессив усулларини қўллана бошладилар. Ҳамма жойда чигит торқаторларга экилди, ер майдонининг 37 процентида эса чигит квадрат ва тўғри бурчак шаклда уялаб экилди, бу эса ғўзаларни машиналар блан икки томонга қаратиб ишлаш имкониятини берди.

Янги агротехника усули тўла ғалаба қозонди. Ғўза янги усул блан етиштирилган майдонларда гектаридан 4—5 центнер қўшимча ҳосил олинди. Кўпгина колхозлар катта майдонларда 32 — 33 центнердан ҳосил олдилар ва ўз даромадларини деярли бир ярим баравар оширдилар.

Янги агротехника қўлланилиши ҳосилнинг асосий қисмининг одатдагидан эрта муддатларда пишиб етилишига ёрдам берди. Бу эса давлатга ҳосилнинг 87 процентдан кўпроқ қисмини юқори сортлар блан топшириш ва колхозларга фақат устама мукофот тариқасида 450 миллион сўм олиш имкониятини берди.

Асосий пахтакор районлар Андижон, Олтинкўл, Пахтаобод ва Ленин районларининг колхозлари ҳосилни ошириш юзасидан олға қараб катта қадам ташладилар.

Янги ерларни ўзлаштириш ва экин экиб келинаётган ерларнинг ирригация-мелиорация ҳолати яхшиланганлиги ялпи ҳосилни оширишда муҳим роль ўйнади. Бажарилган ишларнинг миқ'ёсини фақат механизмлар блан етти миллион кубометрдан ортиқ тупроқ қазиб чиқарилганлиги кўрсатиб туради.

Партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари иқтисодий жиҳатдан заиф бўлган хўжаликларни мустаҳкамлаш учун кўп ишлар қилдилар. Партия — совет активларидан 39 киши колхозларнинг раислиги вазифасига тавсия қилинди. Орқада қолаётган ва паст ҳосил бераётган бригадаларга 1300 га яқин коммунист ва комсомоллар юборилди.

Орқада қолаётган колхозлар, бригада ва звеноларнинг юқори малакали кадрлар блан мустаҳкамланиши яхши натижалар берди. Бу кадрлар пахта етиштиришдаги энг янги агротехника усулларини дадиллик блан кенг кўламда қўлландилар .Масалан, Олтинкўл районидаги Калинин номли колхозда Файзулла Ризаев бригадаси, Пахтаобод районидаги Наримонов номли қишлоқ хўжалик артелида Абдумўмин Каримов бригадаси гектаридан 42—46 центнердан пахта олдилар. Ўнларча звенолар ҳар гектар ердан 50 центнердан ва ундан ортиқ пахта етиштирдилар.

Область меҳнаткашлари бутун совет халқи блан биргаликда КПСС XX с'ездини муносиб кутиб олишга тайёрланмоқдалар. Республика пахтакорларининг қурултойи очиладиган кунгача ҳамма ҳосилни йиғиб-териб олишга ва пландан ташқари давлатга қўшимча равишда 30 минг тонна пахта топширишга, ҳамма майдонни шудгор қилиб ҳайдашга қарор қилинди. Ўн минглaрча гектар ер пахта экиш учун новатор Т. С. Мальцев методи блан шудгор қилиб ҳайдалади.

Пахтачиликни янада ривожлантириш соҳасида олға томон янги қадам қўймоқ учун келаси йилда квадрат-уялаб пахта етиштириладиган майдон икки ҳисса кўпайтирилади ва 118 минг гектарни эгаллайди. Жамоат чорвачилигининг маҳсулдорлигини яна ҳам оширишга, пилла, шоли, сабзавот, картошка ҳосилини оширишга қаратилган тадбирлар кўрилмоқда. (ЎзТАГ).

Андижон область, Жалақудуқ районидаги Димитров номли колхоз а'зоси, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати ўртоқ **Қундузхон Юсупова.** Ўртоқ **Юсупова** КПСС XX с'езди шарафига бошланган умумхалқ социалистик мусобақасига қўшилиб, йиғимтерим мавсумида 15 тонна пахта терди.

Н. Собиров фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Янги усулнинг афзалликлари

Совхоз ишчилари ҳар йили ҳам жонкуярлик блан меҳнат қилардилар. Лекин бу йилгидек натижага кўп йиллардан буён эришолмаган эдилар.

Пахтачилик агротехникасидаги янгилик ва унинг ҳамма ерда кенг қўлланилиши муваффақиятимизнинг гарови бўлганлигини кўриб турибмиз. Совхозимиз 4300 гектар ерга асосан квадрат-уялаб чигит экди, ғўза қатор оралари узунасига беш марта, кўндалангига уч марта сифатли культивация қилинди. Натижада қўл меҳнати оз сарфлангани ҳолда аввалги йилларга нисбатан бир ярим баравар кўп ҳосил етиштирилди.

Чигитни квадрат-уялаб ва торқаторлаб экиш блан бой техникадан тўла фойдаландик. Пахта теримида ўнлаб СХМ-48 машиналари ишлаб, 1000 гектар ердаги ҳосил машинада териб олинди. Биргина биринчи бўлим механик-ҳайдовчилари ўз агрегатлари блан ҳозиргача 250 тоннадан кўпроқ пахта териб бердилар. Бу бўлим планининг қарийб 20 процентини ташкил этади. Мушанбой Эркaзиев ва Тошпўлат Исомиддинов ўз агрегатида 43—51 тоннадан пахта териб, совхоз ишчиларининг ҳурматига сазовор бўлдилар.

Техникадан унумли фойдаланиш ва квадрат-уялаб, торқаторлаб чигит экишнинг афзалликлари шунга олиб келдики, бир центнер пахта етиштириш учун ўтган йили 227 сўм маблағ сарфланган бўлса, бу йил 142 сўм сарфланди, холос. Бу эса совхоз хўжалигини тез сур'атлар блан ривожлантириш перспективасини очиб берди.

Совхоз коллективи даладаги ҳосилни нобуд қилмай йиғиб-териб олишни келгуси йил мўл ҳосили учун замин тайёрлаш ишлари блан қўшиб олиб бораётир. Биз қўшимча равишда давлатга яна икки минг тонна пахта бериш тўғрисидаги мажбуриятларимизни тўла бажариш, кузги шудгорлашни юксак агротехника асосида ўтказиш учун бутун кучимизни сарф қилиб ишламоқдамиз.

Қўчқор АВАЗМЕТОВ,
«Совой» совхозининг директори.

Югославия Федератив Халқ Республикаси Австрия блан тузилган Давлат Шартномасига қўшилганлиги тўғрисидаги ҳужжатни сақлаш учун СССР Ҳукуматига топширди

1955 йил 28 ноябрьда СССР Ташқи Ишлар Министрининг ўринбосари В. С. Семенов Югославия Федератив Халқ Республикасининг мустақил ва демократик Австрияни қайтадан тиклаш тўғрисида 1955 йил 15 майда Венада имзоланган Давлат Шартномасига қўшилганлиги ҳақидаги ҳужжатни Югославия Федератив Халқ Республикасининг СССРдаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Д. Бидичдан қабул қилиб олди.

Мазкур Давлат Шартномасининг 37-нчи моддасига мувофиқ, бу ҳужжат сақлаш учун СССР Ҳукуматига топширилди ва шундай қилиб, Югославия Федератив Халқ Республикаси 1955 йил 28 ноябрьдан бошлаб, мустақил ва демократик Австрияни қайтадан тиклаш тўғрисидаги Давлат Шартномасининг иштирокчиси бўлиб қолди.

Ҳужжатни сақлаш учун топшириш вақтида қуйидагилар ҳозир бўлдилар:

Совет томонидан — СССР Ташқи Ишлар Министрлиги 5-нчи Европа Бўлими Мудирининг вазифасини ижро этучи В. Ф. Николаев, Шартнома-Ҳуқуқ Бўлими Мудирининг Ўринбосари Г. Е. Вилков, Е. Н. Насиновский, В. А. Брикин.

Югославия томонидан — ЮФХРнинг СССРдаги Элчихонасининг Министр-Маслаҳатчиси Б. Осолник, Элчихона Маслаҳатчиси Ф. Бабич, Элчихона Секретари Я. Кликовац.

„Тошкент денгизи“ қурилишида

Тоғли Оҳангарон дар'ёси шўх дар'ёдир. Дар'ёда баҳор пайтида секундига 700 кубометрга яқин сув оқади, ёзда эса ундан юз марта кам сув оқиб, кичик дар'ёчага айланади. Ўзбекистон гидроқурувчилари дар'ёнинг унумсиз тез оқишини тўхтатишга ва уни сув омборига айлантиришга қарор бердилар. Оҳангарон дар'ёсида қатнов йўлидан четда Туябўғиз сув омбори қурилиши авж олиб кетди.

Қурилишнинг бош инженери Н. Г. Каменев ЎзТАГ мухбирига қуйидагиларни айтди: Янги сув омбори республикада табиий котлованларда қурилган бошқа сув омборларидан шу блан фарқ қиладики, янги сув омбори учун дар'ё поймасидан фойдаланилади. Дар'ёни узунлиги икки ярим километр ва баландлиги 36 метр бўлган тўғон тўсиб қўяди. Тўғонда сув ташловчи ва автоматик башня-сифон сув ташлагичи қурилади. Ер ишлари ҳажми 30 миллионча кубометрни ташкил этади. Тўғон блан тўсилган поймада 1957 йилнинг бошида тошқин сувлар тўплана бошланади. Тошкент областида бирнеча миллион кубометр сув запаси бўлган ўзига хос денгиз барпо бўлади. Бу сув омбори суғориш системаларида зарур миқдорда сув бўлишини та'минлайди, янгидан 20 минг гектар қўриқ ерларни ўзлаштириш имкониятини беради. Агар бу майдонга пахта экилса, у вақтда мамлакат йил сайин қўшимча равишда чорак миллиард метрга яқин газлама, кўп миқдорда ёғ ва бошқа товарлар ҳамда маҳсулотлар олади.

...Дар'ёнинг тикка қирғоғидан қурилишнинг ғоят катта манзараси кўринади. Бу ерда ҳамма асосий ишлар механизациялаштирилган. Стрелкалари ўттизолти метрли бўлган 3-нчи ва 11-нчи ўзиюрадиган экскаваторлар ишлаб турибди. Улар буерга Волга-Дондан келтирилган ва республикада ана шундай ишларда биринчи марта қўлланилмоқда. Бригада механиклари Г. Биндус ва П. Скаченко раҳбарлик қилаётган экскаватор экипажлари ҳозиргача 3 миллион кубометрдан тупроқ қазиб чиқардилар. Волга-донлилар меҳнат соҳасидаги ўз шуҳратларини оширмоқдалар. Улар янги жойда бошланган ишларнинг дастлабки кунлариданоқ ер қазиш ва тупроқни бошқа жойга ташиш смена нормаларини анча ошириб бажармоқдалар.

Қурилишга жуда хилма-хил техника келтирилган. Землесослар ва кучли роторли экскаватор йиғилиб бўлмоқда. Чаққон «Уралец»лар, Минск самосваллари, грейдерлар, скреперлар, бульдозерлар, сув ташлагич иншооти учун котлованни тайёр қилиб бўлдилар, тўғоннинг чап қирғоқ қисмидаги негизини қурмоқдалар, дар'ёнинг пойма қисмида тўғон қурмоқдалар, сув ташлаш каналининг ўзанини қазимоқдалар. Дастлабки бир миллион кубометр тупроқ қазиб чиқарилди. Бетон ва темирбетон ётқизила бошланди.

Ёрдамчи корхоналар қурилди. Юқори вольтли янги линия орқали Фарҳод ГЭСдан қувват келади. Бир сменада 130 кубометр бетон тайёрлайдиган ярим автоматлаштирилган бетон заводи, шағал ва ёғочсозлик заводлари дастлабки маҳсулот бердилар.

Механизаторлар тайёрлашга катта аҳамият берилмоқда. Волга-Дондан ва Каттақўрғон сув омборидан келган тажрибали қурувчилар раҳбарлиги остида колхозчилар янги ҳунарларни эгалламоқдалар. Ўртачирчиқ районидаги Сталин номли колхознинг а'зоси Т. Тошматов, шу райондаги «Ленин йўли» колхозининг а'зоси К. Шарипов ва бошқа кўп колхозчилар ўзиюрадиган экскаваторда ишлаш техникасини муваффақият блан ўрганмоқдалар. (ЎзТАГ).

„Ўзбекистон хотин қизлари“ журналининг янги сони

Ижтимоий-сиёсий, адабий-бадиий журнал «Ўзбекистон хотин-қизлари»нинг янги—ноябрь сони босилиб чиқди.

Журналнинг бу сони Ўзбекистон ССР Маданият министрининг биринчи ўринбосари З. Раҳимбобоеванинг «Октябрь эрк берди» сарлавҳали мақоласи блан очилади. Бу сонда драматург Н. Сафаровнинг «Шарқ тонги» пьесасидан парча, Н. Сированинг «Самарали меҳнат натижаси», М. Пўлатовнинг «Яхши ният», А. Тепляковнинг «Техника шундай такомиллашади!», Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Ё. Насриддинованинг «Хотин-қизлар оғир саноатда» сарлавҳали мақолалари берилган.

Журналда Тошкент трикотаж фабрикасининг ишчиси О. Абдуқодированинг «Кекса революционер ҳузурида» сарлавҳали ҳикояси, Ё Шукуров ва Пенсоннинг «Қизил тонг қучоғида» темасидаги фотоочерки, А. Стрельцованинг «Биз Тошлоқланмиз», С. Ашурованинг «Она қалби» сарлавҳали очерклари, Ра'но Узоқованинг «Қуёш», А. Ивановнинг «Қурбоной», Ил'ёс Муслимнинг «Олтин куз ше'рлари», Ҳ. Ҳусаиновнинг «Донгдор мотальчи», Мар'ям Қосимованинг «Тозагул», «Ташаккур» сарлавҳали ше'рлари, Ҳамид Ғуломнинг «Келин» сарлавҳали ҳикояси, Б. Бочиннинг «Қорақалпоғистоннинг биринчи шоираси» сарлавҳали биографик мақоласи ва бошқа материаллар босилган.

Журнал чиройли, манзарали ва рангдор фото-суратлар блан безатилган.

БИБЛИОГРАФИЯ

Ҳинд ҳикоялари

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин ва СССР Олий Совети Президиумининг а'зоси Н. С. Хрушчевнинг Ҳиндистонда бўлиши Совет Иттифоқи ва Ҳиндистондаги тинчликсевар буюк халқлар бузилмас дўстлигининг ёрқин намойишига айланди. Мамлакатимиз халқлари блан Ҳиндистон халқлари ўртасидаги дўстлик қадим вақтлардан буён ривожланиб келмоқда. Бизнинг мамлакатимиз блан Ҳиндистон халқлари ўртасида маданий алоқалар тобора ривожланиб бормоқда. Мамлакатимизда Ҳиндистон сан'аткорларининг гастрольлари, кинофильмлари фестивалининг ўтказилганлиги, шунингдек ҳинд ёзувчиларининг асарлари кўп тиражларда нашр қилинаётганлиги дўстлигимизнинг кундан-кун мустаҳкамланиб бораётганлигининг ёрқин далилидир.

Ўзбекистон ССР Давлат нашриёти яқинда «Ҳинд ҳикоялари[1]» тўпламини нашр этди. Тўпламга Ҳиндистон ёзувчиларидан Мульк Радж Ананд, Иброҳим Жалис, Кришан Чандар, Прем Чанд, Навтеж Сингх, Хўжа Аҳмад Аббос, Бхабани Бхаттачария ҳикоялари киритилган. Тўплам Николай Тихонов томонидан ҳинд ёзувчиларининг рус тилида чиққан ҳикоялар китобига ёзилган сўзбоши-мақоласи блан бошланади. Тихонов ҳозирги замон прогрессив ҳинд ёзувчиларининг асарларида янги ҳинд адабиёти учун характерли бўлган социал мотивларнинг, ижтимоий конфликтларнинг очиб ташланишини, мазлум деҳқонларга ва эксплуатация қилинучи ишчилар синфига хайрихоҳлик, одций кишилар — майда ҳунармандлар ва хизматчиларга нисбатан жуда самимий инсоний муносабатлар талқин этилаётганлигини, бу асарларда ҳинд хотин-қизларининг қисмати алоҳида ўрин эгаллаётганлигини кўрсатиб ўтади.

Тўпламга киритилган ҳикояларни ўқир эканмиз, оддий меҳнаткаш ҳинд кишиларининг ҳаёти, қийинчиликлари, интилишлари бизнинг кўз олдимиздан бирма-бир ўтади. Ҳикояларнинг ҳарбирида ижтимоий конфликтлар натижасида азоб-уқубатларга дучор бўлган, юқори табақадаги мансабдорлар томонидан таҳқирланган, дун'ёда яхшилик излаб, нажот йўлларига отланган кишиларнинг ёрқин образларини кўрамиз, уларнинг юрак уришларини, кўз қарашларини, нафас олишларини билиб турамиз.

Йирик полотнолар яратган отоқли ҳинд ёзувчиси Мульк Радж Ананднинг бирқанча асарлари бизнинг мамлакатимизда кўп тилларга таржима қилинган. Тўпламга унинг «Сартарошлар касаба союзи», «Кашмир идиллияси», «Алла» ва «Этикдўз ва машина» ҳикоялари киритилган. Бу ҳикояларнинг ҳаммасида оддий, меҳнаткаш ҳинд кишиларининг ҳаёти блан танишамиз, уларнинг дурустроқ турмуш кечириш учун ҳаракат қилиб, кўп қийинчиликларга дучор бўлганликларини, олий кастага мансуб бўлган кишилар томонидан хўрланганликларини кўрамиз.

Отаси ўлиб, ёлғиз онаси блан қолган ёш сартарош Чандуни («Сартарошлар касаба союзи» ҳикояси) олиб кўрайлик. У, «йиртиқ рўмол блан оч қорнини зўрма-зўр беркитиб юрган» бола. Етим қолган Чанду мактабни ташлаб кетишга, сартарошлик қилишга мажбур бўлади, ҳар куни эрталабдан бошлаб қишлоқ аслзодалариникига бориб, уларнинг соч-соқолларини олади, ишлаб топган пулига янги кийим-бош олишни истайди. Броқ қишлоқ бойлари уни хўрлайдилар. Ўз ўғилларини паст табақадан чиққан Чанду блан ўйнамасликка мажбур этадилар. Мульк Радж Ананд ёш сартарош Чанду ҳаётини тасвирлар экан, ҳинд қишлоқларидаги социал тенгсизлик, оддий кишилар блан ҳоким синфлар ўртасида жиддий қарама-қаршиликлар борлигини ифодалайди.

«Кашмир идиллияси» ҳикоясида тасвирланган кашмирли деҳқон йигитнинг тақдири ҳам «Сартарошлар касаба союзи» ҳикоясида тасвирланган Чандунинг бойлар томонидан хўрланишини, камситилишини эслатади. Кашмир ўлкасининг амалдорларидан бири ҳалиги деҳқон йигитни ўзини қўлдан ўтказиб қўйишга мажбур этади. Йигит ўз онасининг вафот этганлигини, уни кўмиш тараддудини кўриб юрганлигини айтиб, амалдордан кўлдан ўтказиб қўйишга мажбур этмасликни сўрайди. Амалдор оғзига келган ҳақоратли сўзлар блан уни сўкади ва йигитнинг қулоғидан тортиб, қайиқ томон судраб кетади. Йигит онасини эслаб, хўрлиги келиб жон-жаҳди блан бақириб йиғлайди, амалдор эса, ўзининг бу жирканч ишидан хурсанд бўлиб қаҳқаҳа уриб кулади. Такаббур семиз амалдор қаттиқ кулгидан юраги ёрилиб ўлади.

Автор деҳқон йигитнинг аянчли ҳолатини тасвирлар экан, ижтимоий тузумнинг қайғули дамларини мана бундай ифодалайди: «— Оҳ, онам! О, бечора онам!— деб йиғларди у. Назаримда бу овозда фақат шу йигитнинг ўз қайғуси, аламигина эмас, балки неча-неча авлодлари бетамиз истилочилар зулми остида эзилган, жафо чеккан кашмирлиларнинг фиғони, нолалари эшитилар эди».

Мульк Радж Ананднинг «Алла» ҳикоясида ишчи аёлларнинг оғир аҳволи тасвирланади. Мана ишчи аёл — Фалини. У бир яшар ўғли Сураж Мукхини тиззасига ўтқазиб, уни аллалаб, машинага бир минут ҳам тўхтамай жут ташлаб турипти. Гўдакнинг а'зойи баданидан олов чиқмоқда. Бола машина ёнида, она бағрида қийналиб ўлади. Бахтсиз она атрофини ўраб олган хотинлар орасида назоратчи пайдо бўлади ва у «Нима гап ўзи? Нима бу, жинни-пинни бўлдиларингми? Дарров жойларингга боринглар!» деб бақиради. Фалинининг оғир ҳаёти эксплуатация дун'ёсида меҳнаткаш хотин-қизларнинг ҳаёти нақадар аянчли эканлигини, золимлар меҳнаткашлар қонини сўришдан бошқа ҳеч нарса блан қизиқмасликларини кўрсатучи фожиали лавҳадир.

«Этикдўз ва машина» ҳикоясида кекса этикдўз Саудагарнинг оғир меҳнат, азоб-уқубат ва муҳтожликда ўлиб кетиши тасвирланган.

Мульк Радж Ананднинг юқоридаги ҳикояларини ўқир эканмиз, Ҳиндистоннинг гўзал табиат манзараларининг мадҳиясини эшитмаймиз. Аксинча, бизнинг кўз олдимизда таҳқирланган, муҳтожликда яшаган ҳинд меҳнаткашларининг ғамгин ҳаёти лавҳалари пайдо бўлади.

1947 йилда Ҳиндистоннинг икки давлатга ажралиши меҳнаткашларга чексиз азоб-уқубатлар келтирди, уларни хонавайрон қилди. Реакцион унсурлар томонидан бошланган фожиали қутқув натижасида кўп кишиларнинг ёстиғи қуриди, оналар тул-чўри, болалар етим-есир бўлиб қолдилар. Реакцион унсурлар инглиз колонизаторлари блан бирга мусулмонларни ҳиндларга ва ҳиндларни мусулмонларга қарши қўйиб, қон дар'ёсини оқиздилар. Бу даҳшатли давр Ҳиндистон ва Покистон ёзувчилари ижодида ўз аксини топди.

Иброҳим Жалиснинг тўпламга киритилган «Озод қул» ва «Муҳаммад Исҳоқнинг хатоси» деган ҳикоялари Ҳиндистоннинг икки давлатга ажралиши давридаги фожиали воқиаларга бағишланган. Биз «Озод қул» ҳикоясини ўқир эканмиз, Покистонга кетаётган оддий кишиларнинг йўлларда қирилиб кетаётганликларини, юқори табақа вакиллари томонидан таланаётганликларини кўрамиз.

«Муҳаммад Исҳоқнинг хатоси» ҳикоясида ёш йигит Муҳаммад Исҳоқнинг бошидан кечирган оғир кулфатлари тасвирланган. У,бир миллионер даргоҳида шофер бўлиб ишлайди. Миллионернинг жуда мағрур, такаббур ва кўнгли муздай совуқ қизи Зуҳра Исҳоқни ўзига яқин тутади, уни роса лақиллатади, охирида унинг бошига бахтсизликлар келтиради. Исҳоқ Зуҳрани ва унинг ота-онасини Покистонга кўчириб олиб боришга мажбур бўлади, тўғриси, у алданади. Бола-чақасидан ажралади. Охири миллионер Исҳоқни ҳам, «ишим битди, эшагим лойдан ўтди» деб ишдан ҳайдайди, уни кўчага итариб чиқариб, орқасидан эшикни шарақлатиб бекитиб олади. Ҳикояни ўқир эканмиз, Исҳоқ дўстларидан бирининг сўзини эсга олмасдан бўлмайди.Исҳоқнинг дўсти, унга «сен камбағал, Зуҳра бой... у эксплуататор синфига, сен бўлсанг меҳнаткашлар синфига мансубсан. Эксплуататорларнинг ҳаммаси ҳам халқнинг қонини сўради, шу блан бирга Зуҳра ҳам сенинг қонингни сўраяпти» дейди. Бу сўзлар ҳикоянинг руҳини акс эттиради.

Диний урф-одатлар, ижтимоий тенгсизликнинг оғир излари тўпламдаги кўпчилик ҳикояларда ўз аксини топган. Хўжа Аҳмад Аббоснинг «Итоатсизлик» ҳикоясида бир-бирини севишган студентлар Гулбону блан Моти Лал икки хил дин ва табақага мансуб бўлганликлари учун кўп азобларни бошдан кечирадилар.

Тўпламда оддий кишилар ҳаётининг турли қийинчиликлари, уларнинг яхшиликка интилишлари, мамлакатдаги ҳаёт блан қизиқаётганликлари ҳақида ёзилган ҳикоялар бор. Хўжа Аҳмад Аббоснинг «Уста Бунду» ҳикоясида уста бинокор Бундунинг ўғлини уйлантириб, уйининг нақадар кичкина эканлигидан ўнғайсизланиб, тунаш учун ўзига бошпана излаб, ҳамма ердан қувилиб, охири чарчаб, кўчада ётиб қолиб совуқдан ўлганлиги ифодаланган. «Оталар ва болалар» деган ҳикояда эски тузумга қарши чиқаётган янги авлодларнинг революцион ҳаракати тасвирланади. Ҳикоянинг қаҳрамони, революцион ишларда қатнашган, коммунист, оташин йигит Ананд отаси Кришен Сингхга «сенинг ижтимоий тузуминг ҳам кўпга бормайди. Капитализм ҳалок бўлади» дейди. Кришан Чандарнинг «Юз рупий» ҳикоясида дурадгор мебельчи Муҳаммад Шафи қилган иши учун белгиланган юз рупийни кўп сарсон-саргардончиликлар блан зўрға қўлига олади, у яхши ҳаёт кечиришни истайди, пулни олиб, уйга келганда, хотинига қараб: «Жонгинам, биз яшаб турган бу дун'ёнинг нақадар кўҳна эканлигини бугун яхши тушундим. Менга худди ёш боладек кулиб турган дун'ё керак... Жонгинам, эскини ямаш ва бўяш бас энди, янгиликни бун'ёдга келтириш пайти келди, деяпман» дейди. Дурадгор мебельчининг бу сўзлари меҳнаткаш ҳинд кишиларининг янгиликка, бахтли ҳаёт кечиришга интилаётганларининг ёрқин ифодасидир.

Тўпламдаги бошқа ёзувчиларнинг ҳикояларида ҳам оддий халқ орасидан чиққан кишиларнинг образлари кўз ўнгимиздан ўтади, уларнинг кўп асрлар давомида ҳукмрон бўлиб келган зулм ва тубанликка қарши чиқаётганликларини биламиз.

Ҳиндистон халқларининг тараққиёт ва демократия йўлида олға босишлари, халқлар ўртасида барқарор тинчликни ўрнатиш, дўстлик, ҳамкорлик, амалий алоқаларни мустаҳкамлаш учун курашаётганликлари, Ҳиндистон ва Совет Иттифоқи халқлари ўртасидаги дўстликнинг тобора мустаҳкамланиб бораётганлиги прогрессив ҳинд ёзувчиларининг асарларида йилдан-йил кенг ўрин олмоқда. Ҳиндистон ёзувчилари урушга қарши, тинчлик ишини, дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш темаларида янги асарлар яратмоқдалар. Тўпламга киритилган Кришан Чандарнинг «Сени кутаман» ҳикояси халқлар ўртасидаги дўстликни куйловчи, оддий кишиларнинг мардлик-қаҳрамонликлари тўғрисидаги асардир.

Ҳиндистоннинг прогрессив ёзувчилари жаҳон прогрессив адабиётининг, шу жумладан совет адабиётининг бой хазинасидан баҳраманд бўлиб, ўз халқларининг порлоқ келажак ҳақидаги орзуларини, уларнинг халқлар блан дўстликда яшаш, тинчлик учун курашаётганликларини куйламоқдалар. Отоқли ҳинд ёзувчиси Кришан Чандар М. Горькийнинг вафотига ўн тўрт йил тўлган кунда ўтказилган митингда шундай деган эди: «Бизлар Горькийнинг оташин сўзларини унутмаймиз... Бизлар империализм худоларига қарши курашамиз, бу худолар олдида бош эгмаймиз.. Янги адабиётнинг байроғида Горькийнинг қалби порлаб туради, бутун жаҳонга тинчлик ҳам шу қалбдадир...» Мамлакатимиз халқлари қадим вақтлардан буён дўст бўлиб келган Ҳиндистон халқларининг адабиётига зўр э'тибор блан қарайдилар, чуқур ҳурмат ва меҳр-муҳаббат блан суғорилган ўзаро муносабатларимизнинг ёрқин ифодаси деб биладилар. Ҳиндистон ёзувчилари ҳикояларининг ўзбек тилида нашр этилиши СССР халқлари блан Ҳиндистон халқлари ўртасида тобора мустаҳкамланиб бораётган дўстлигимизнинг янги бир ифодасидир.

Ўзбекистон ССР Давлат нашриёти Ҳиндистон ёзувчиларининг асарларини ўзбек тилида нашр этиб чиқарганлиги қувончли воқиадир. Бу тўплам ўзбек китобхонларини оддий ҳинд кишиларининг ҳаёти ва уларнинг умид-орзулари блан таништиради, халқларимиз ўртасидаги бузилмас дўстликнинг воситаси бўлиб хизмат қилади.

Тўпламга киритилган ҳикояларнинг ҳаммасини ёш ўзбек таржимонлари таржима қилганлар. Таржимонлар ҳарбир асарни пухта ўрганиб, таржимани оригиналга яқинлаштириш учун ҳаракат қилганлар. Броқ айрим ҳикоялар таржимасида тил равонлиги сезилмайди, ба'зи ҳиндча сўзларга изоҳлар берилмаган. Шунингдек китобнинг яхши безатилмаганлигини кўрсатиб ўтиш керак. Бу нуқсонларга қарамай, «Ҳинд ҳикоялари» тўплами ўзбек китобхонларига тақдим этилган яхши совғадир.

Н. ЭГАМНАЗАРОВ.

1). **Ҳинд ҳикоялари.** ЎзДавнашр. 190 бет. редактори **М. Норматов.**

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Республика Министрлар Совети ва Ўзбекистон КП МКнинг Мурожаатига жавобан пахта тайёрлаш ва кузги шудгорлаш сур'атини янада кучайтирайлик!

МЕҲНАТ ВА РОҲАТ

Шаҳар асфальт ётқизилган кенг ва серқатнов кўчалари, бир қаватли ва кўпқаватли бинолари, катта-кичик заводлари блан орқада қолиб кетди. Машина кафтдек текис йўл блан шарқи-шимолий томонга ғизиллаб кетмоқда. Машина ба'зан пастликка тушиб кетади. Бундай вақтда сиз қорайиб оқаётган сой, барги тўкилган дарахтлар, тепаликларнинг қоясидан бошқа нарсани кўрмайсиз. Фақат пахта юкланган машиналар йўлнинг иккинчи ярмини эгаллаб бизга қарши ўтиб турадилар: шаҳарга, пахта заводларига борадилар. Машина тепаликка кўтарилганда, кун ёришгандек туйилади ва йўлнинг икки томонида бирхил манзара кўз олдимизда намоён бўлади: поёни йўқ жигарранг пахтазорлар, сердарахт, оқ уйли қишлоқлар...

Бу қишлоқлар илгари йўқ эди. Денгиз каби яхлит кўзга ташланиб, ойна орқасида чайқалиб турган пахтазорларнинг ўрни илгари қамишзор, чангалзор эди.

Тепаликларга тил кирса-ю, айтиб берса: қандай эртаклар бор экан, бу води ҳақида! Қамишзорларни ўриш, ерлар очиш, ариқлар қазишга неча-неча миллион меҳнат куни сарф бўлган экан! Бу водида инсон қўли блан боғлар, экинзорлар, қишлоқлар барпо қилинади, деб ота-боболар ҳаёл ҳам қилмаганлар, албатта. Икки томон манзараси колхоз тузумининг самараси, совет кишилари ижодий меҳнатининг натижасидир.

Биз ана шулар тўғрисида ўйлаб борамиз. Ўзининг кўптормоқли саноати блан узоқда қолиб кетган Янгийўл шаҳри ҳам, ана у қишлоқлар, уфққа туташган пахтазорлар, боғлар ҳам — совет кишисининг қўли блан барпо бўлган. Чорак асрлик ижодий меҳнат натижаси — шулар!

* * *

Петров номли колхознинг тарихи кўп жиҳатдан Мирзачўл колхозлари тарихига ўхшайди. Бу ердаги бўз, қўриқ ерларда экин битмас эди. Шимолий Тошкент канали қурилгандан кейин атрофдаги колхозлар ана шу ерларни ўзлаштиришга киришдилар. 1948 йилда эса Петров номли колхоз тузилди. Бу колхоз ҳали янги ҳисобланиб келганлиги учун биз колхоз қишлоғи бунчалик хушманзара ва ободдир деб ўйламаган эдик: кенг, текис кўчалар, икки томонда қатор толлар, тераклар. Бир-бирига ўхшаш, шинам европача уйлар. Марказий кўчанинг икки томонида бир-бирига рўпара қилиб қурилган жамоат бинолари: колхоз правлениесининг идораси, марказий болалар яслиси, магазин, медпункт, мактаб!

Биз бу қишлоққа келганимиздан жуда мамнун бўлдик. Чўлни забт этган азамат кишилар блан кўришмоқ, ҳамсуҳбат бўлмоққа ҳарким ҳам муяссар бўлавермайди.

Акбарали Султонов Ворошилов номли колхозда бригада бошлиғи эди. Унинг 9 йилдан бери бригада бошлиғи эканлигини, пахтадан мўл ҳосил етиштириб, икки марта «Шавкатли меҳнат учун» медали ва Меҳнат Қизил Байроқ ордени блан мукофотланганини билар эдик.

У машҳур пахтакор, Сталин мукофоти лауреати марҳум Назаралиота Ниёзовнинг шогирди — новатор пахтакор эди. У «бўрака» ғўза етиштиришда Назаралиота бошлаган ишни давом эттириб, ўтган йил ҳар гектаридан 41 центнердан ҳосил йиғиб олган эди. Биз унинг Петров номли колхозга раис қилиб сайланганидан хабарсиз эканмиз. Бу тўғрида унинг ўзи қуйидагича ҳикоя қилиб берди:

— Бир кун райкомга чақириб Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик виставкасида Кичик Олтин медаль блан мукофотланганимни айтдилар. Медальни тақиб қувониб чиқиб кетаётган эдимки, бюро а'золари кулиб юборишди.

— Тўхтанг, иш бор, — деди райком секретари, — биз Сизни Петров номли колхозга раисликка тавсия қилмоқчимиз...

Мен Петров номли колхознинг бирнеча йилдан бери пахта тайёрлаш планини бажармаганини билар эдим. Ҳарқайси мажлис ва кенгашларда бу колхоз ҳақида кўп гап бўларди. Менга катта ишонч билдирмоқдалар, лекин партия ишончини оқлай оламанми, йўқми — шу тўғрида ўйлар эдим.

У ана шу сўзларни айтиб, деразa орқали оқариб кўриниб турган мактаб биносига қаради. Ҳисобот-сайлов йиғилиши ана шу бинода ўтказилган эди.

— Қўрқманг, биргалашиб ишлаймиз, уялтирмаймиз, — деган эди 1-нчи бригада бошлиғи Жалол Рашидов, — бирга ишлайлик, колхозни қолоқликдан чиқарайлик.

Бу колхозни қолоқликдан чиқаришга район партия комитети ҳам жуда катта э'тибор берди. Маленков номли колхозда агроном бўлиб ишлаган ўртоқ Ойхўжаев бошланғич партия ташкилотининг секретари қилиб сайланди. Райком бюросининг а'зоси, район ижроия комитетининг раиси ўртоқ Убай Мусаев колхозни ташкилий-хўжалик жиҳатдан мустаҳкамлашда янги раҳбарларга доимий ёрдам бериб турди. Шунингдек 1-нчи МТС директори ўртоқ Мешков бу колхозга энг тажрибали бригада механиги Мамажон Назаровни юборди. Унинг ўзи тез-тез келиб, дала ишларини кенг равишда механизациялаштиришга ёрдам бериб турди.

— Ўтган йилларда ҳар гектар ердаги ғўза тупи 65 — 70 мингдан ошмаган экан, биз эса ҳар гектарга 90 — 95 минг туп ўсимлик жойлаштирдик. Бунинг устига янги усул блан экиш механизациядан жуда кенг фойдаланишга имкон берди.

Ғўза парваришида универсалчи Муҳаммад Камолов ва Исмоил Мирвалиев зўр маҳорат блан ишлаганлар, уларнинг ҳар бири мавсумда 1200 — 1300 гектардан ғўза қатор ораларини культивация қилганлар.

Бўз ва паст-баланд ерларни суғориш мураккаб иш. Петров номли колхознинг кўпчилик ери ана шундай. Лекин Акбарали ана шундай ерларни суғоришда Назаралиотанинг маҳоратини кўрган ва тажрибасини ўрганган эди. У сувчиларга ўзи бош бўлиб, ғўзани қондириб суғориш усулини уларга ўргатди. Илгари бу колхозда эгат бошига чим босмай ғўза суғорар эканлар. Бунинг натижасида эса сув бир ме'ёрда оқмасдан эгатларни уриб кетар, ғўзанинг томирларини очиб ташлар экан.

— Нега чим босмай суғорасиз? — деб сўрасалар, сувчилар: — бизда чим йўқ,— деб баҳона қилар эканлар.

Акбарали Султонов қуруқ Келесдан чим ташитди. Унинг бу ишидан кулган кишилар ҳам бўлди. «Шунчалик узоқ ердан чим ташиб ғўза суғориш шарт эканми?»

Моҳир деҳқон, ғайратли ташкилотчи бундай ўринсиз мулоҳазаларга қулоқ солмади, чунки қондириб суғориш мўл ҳосил учун курашда ҳал қилувчи тадбирлардан бири эди. Ғўзалар биртекис ўсиб, шоналар гулга, гуллар кўсакка айланаборган сари колхозчилар раиснинг бу ташаббусидан миннатдор бўлабошладилар. Колхозчиларда раиснинг тажрибаси ва ташкилотчилигига ишонч ошаборди.

Колхоз правлениесининг илгариги а'золари натура ва пул авансларини тарқатишда катта хатога йўл қўйиб келганлар. Улар авансни меҳнат кунларига қараб эмас, хўжаликдаги а'золарнинг сонига қараб берганлар.

— Йўқ, биз бунга йўл қўёолмаймиз, — деди Акбарали бир куни ҳисобот ходимларига. — Ғалла ҳам, пул ҳам фақат меҳнат кунига қараб тақсим қилинсин.

Колхозда меҳнат интизоми мустаҳкамланабошлади, ишга чиқмайдиган кишиларнинг сони кунсайин камайди, сабабсиз ишга чиқмовчилар ҳақидаги масала бригада йиғилишларида, колхоз правлениесида муҳокама қилинаборди. Дала иши қизиб кетди, меҳнат шон-шараф ишига айланиб қолди.

Партия ташкилотининг янги секретари ўртоқ Ойхўжаев ҳам колхозчилар ўртасида оммавий-сиёсий ишларни кучайтиришга, социалистик мусобақани кенг ёйишга катта э'тибор берди. Коммунистлардан Анвар Ҳайитов ва Ҳамза Хмолидзе ўртоқлар звено бошлиғи қилиб тайинланди. Колхоз ишлабчиқаришининг энг мас'улиятли участкаларига коммунист ва комсомоллар бошлиқ қилиб тайинланди.

Петров номли колхознинг а'золари иккинчи ғалабани қўлга киритдилар. Ғўзалар яхши парвариш қилиниши натижасида биртекис ўсиб, серҳосил бўлди.

Пахта йиғим-терими қат'ий график асосида олиб борилди, теримчилар ўртасида социалистик мусобақа қизғин тус олди. Юзлаб̆ча теримчилар кўпминг килограммчилар ҳаракатига қўшилдилар. Мана энди йиғим-терим тугалланай деб қолганда энг илғор теримчиларнинг иш натижаси кишини қувонтиради. Колхозда Назима Нажибова ўзининг фидокорона меҳнати блан катта шуҳрат қозонди. У, мавсумда 14 минг килограмм пахта терди. Унзила Каримова, Гулпари Асқарова, Офтобхон Маматқулова ва Муборак Каримовалар ҳам 10—13 минг килограммгача пахта териб топширдилар. 5 — 10 минг килограмм пахта терганларнинг сони 50 дан ортади.

Шундай қилиб, колхоз районда тўртинчи ўринда муддатдан илгари пахта тайёрлаш планини муваффақиятли бажарди. Колхозчиларнинг фидокорона меҳнати шон-шараф блан қопланди. Улар ҳар гектар пахта майдонидан етиштирилган ҳосилни ўтган йилдагидан 5 центнердан оширдилар.

Ўтган йил бу колхоз ҳаммаси бўлиб 1 миллион 160 минг сўм даромад қилган эди. Бу йил эса фақат пахтанинг ўзидан келган даромад 2 миллион 556 минг сўмдан ошди.

Петров номли колхоз қолоқликдан чиқди. Шу кунларда бутун куч ва воситалар келгуси йилда ҳам мўл ҳосил етиштиришга Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон КП Марказий Комитети Мурожаатида кўрсатилган вазифаларни бажаришга сафарбар қилмоқдалар. Пахта ерлари ғўзапоядан тозаланмоқда, ерга суперфосфат солиниб, шудгор қилинмоқда. Бунинг учун 85 тонна суперфосфат ташиб келинди. Ўғит ташиш давом этмоқда.

* * *

Петров номли колхознинг марказий қишлоғи тепаликка жойлашган бўлиб, бу ердан бутун атроф кўриниб туради.

Биз электр нурига ботган шаҳар ва қишлоқларни узоқдан томоша қилиб, ажойиб манзарадан завқланиб турганимизда, колхоз правлениесининг секретари Маҳмуджон Аҳмадхўжаев идорадан югуриб чиқди.

— Райкомдан телефон қилишди, — деди у, — район плани тўлипти.

Бу ҳушхабар ҳамма колхоз радиоузеллари орқали эшитдирилди. Йил бўйи меҳнат қилиб ғалабага эришган район меҳнаткашлари буюк ғалаба туфайли зўр қувончга тўлдилар.

— Ота-боболаримиз меҳнат таги роҳот, деб тўғри айтганлар, — дейди кулиб Акбарали.

Н. ЮСУПОВ,
Ш. КУЗАНБОЕВ.

Янгийўл райони.

Илғор механизаторларнинг ташаббуси

Оққўрғон районидаги Сталин номли колхозда хизмат қилаётган 1-нчи МТС механизаторлари машина блан кўрак теришда янгидан-янги ютуқларни қўлга киритмоқдалар. Механизаторлардан Ҳайдаров, Маматқулов ўртоқлар ўзлари бошқараётган машиналарнинг тўхтовсиз ишлашини та'минлаш учун барча чораларни амалга оширмоқдалар. Улар машиналарни техник қаровидан ўз вақтида ўтказиб турадилар.

Бу моҳир механизаторларнинг ҳарбири ўз агрегатлари блан кунига 8 тонна ўрнига 14 тоннага етказиб кўрак териб, колхоз хирмонига топшираётирлар. Уларнинг ҳарбири шу кунгача 150 тоннадан ошириб кўсак тердилар. Ўзларининг фидокорона меҳнатлари туфайли социалистик мусобақада ҳаммадан олдинда бориб, бошқаларга ўрнак бўлаётирлар.

МТС бошланғич партия ва комсомол ташкилотлари бу илғор механизаторларнинг иш тажрибаларини МТС механизаторлари орасида кенг оммалаштирмоқдалар.

М. КАНЗАФАРОВ.

Ҳар гектаридан 37 центнердан ҳосил топширилди

Ўртоқ Тилов Маманов бошлиқ бригада Сирдар'ё районидаги Тарас Шевченко номли колхознинг юқори ҳосилли бригадаларидан бири ҳисобланади. Бригада а'золари 65 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан жонажон Ватанимизга 32 центнердан ҳосил топширишга аҳд қилган эдилар. Улар ва'даларини шараф блан бажариш мақсадида фидокорона меҳнат қилдилар. Натижада барча пахта майдонларида ҳарқаЧонгидан ҳам мўл ҳосил етиштиришга эришдилар.

Бригада а'золари етиштирилган ана шу мўл ҳосилни сра нобуд қилмай тезда йиғиб-териб олиш учун барча ишчи кучи ва моддий техникадан унумли фойдаландилар, пахта териш, уни давлатга топширишни тобора ошириб бордилар.

Партиямиз XX с'езди шарафига бошланган умумхалқ социалистик мусобақасига қўшилган бригада а'золари уюшқоқлик ва бирдамлик блан меҳнат қилиб пахта тайёрлаш планини муддатидан анча илгари бажаришга эришдилар.

Бригаданинг азамат пахтакорлари Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг Мурожаатига жавобан астойдил меҳнат қилиб, мавжуд пахта майдонининг ҳар гектаридан 32 ўрнига 37 центнердан «оқолтин» топширдилар.

Ҳозир бригада а'золари қолган ҳосилни йиғиб-териб олиш блан бирга келгуси йил мўл ҳосили учун пухта замин ҳозирлаш тадбирларини амалга ошираётирлар.

А. МУҲАМЕДОВ.

Ўртоқ Маманбоев нималарни таклиф қилаётир?

Мирзачўл районида «Ленинизм» колхози бор. Бу колхоз бир вақтлар юқори ҳосилли, ҳар гектар ердан 33 центнергача етказиб ҳосил олган колхоз эди. Бирнеча йилдирки, районда бу колхоз юқори ҳосилли эмас, энг қолоқ ва камҳосилли колхоз бўлиб қолмоқда.

Шу йил ёз фаслида мусобақадош Гулистон районидан келган ўзаро текшириш бригадаси блан мана шу колхозда бўлган эдик. Ўша кезлари бўлиб ўтган бир ҳодиса сра эсимдан чиқмайди. Ўзаро текшириш бригадаси сигирхонани текширгач, у ернинг ҳаддан ташқари ифлос эканлигини кўрсатиб буерда тартиб ўрнатилишини талаб қилган эди. Шу «масалани» ҳал қилиш учун колхоз идорасига раис Шомурод Холмуродов, партия ташкилотининг секретари Қодир Маманбоев, ферма мудири Бердиқул Алимов ва ветиринария фельдшери йиғилишиб узоқ тортишган, правардида сигирхонани тозалаш тўғрисидаги масала ҳал бўлмай очиқ қолган, правление мажлисида муҳокама қилинмоқчи бўлган эди...

Ўзаро текшириш бригадаси ўша вақтда ғўза қатор ораларининг сифатсиз ишланганини, анчагина ерда кўчат йўқлигини, меҳнат интизоми ҳаддан ташқари бўшашиб кетганини ҳам кўрсатган, колхоз правлениесидан бу камчиликларнинг тузатилишини талаб қилган эди.

Колхозда битта сигирхонани тозалаб қўйиш шундай катта проблема эканлигига биз ўша вақтда жуда хайрон қолган, бунинг туб сабабларини аниқлайолмаган эдик. Биз яқинда яна шу колхозда бўлдик. 1940 йилда гектаридан 33 центнердан ҳосил олган бу колхоз, бу йил 16,44 центнердан ҳосил олиши керак экан. Лекин мана шу ҳосилни териб олиш учун ҳам ишда уюшқоқлик бўлмаганидан пахта терими жуда суст бормоқда.

«Ленинизм» колхозида ёз бўйи яхши ишлаган, агротехника қоидаларини изчиллик блан амалга оширган ўртоқ Хўжақулов бошлиқ бригадада пахта йиғим-терими муваффақиятли олиб борилди. Иш тўғри ва пухта ташкил этилганидан пахта тайёрлаш плани 113,3 процент қилиб бажарилди. Ҳар гектар ердан 24 центнердан ҳосил олинди. Аммо, колхознинг қолган бригадаларида аҳвол шундай эмас. 3-нчи, 4-нчи бригадаларда аҳвол жуда ёмон. Бу бригадаларда план энди 66,5 ва 62,5 процент бажарилган, ҳар гектар ердан 9,5 ва 7,3 центнердан ҳосил олинган, холос.

Колхозда ҳозир ҳам бор ҳосилни териб олиш ва давлатга топширишда жуда сусткашлик блан иш олиб борилмоқда. Колхозда иккита сушилкадан фақат биттаси наридан-бери ишлаб турипди; ҳар суткада аранг 2 — 2,5 тонна пахта қуритилмоқда.

Бу колхозда пахта йиғим-теримининг қониқарсиз уюштирилганлигига колхозчиларнинг меҳнатига тўғри ва ўз вақтида ҳақ тўланмай келганлиги ҳам сабаб бўлган. Бу ердаги ташкилий уюшқоқсизликлар, колхоз Уставига хилоф ҳаракатлар хўжаликка путур етказмоқда — пахта ҳосилининг пасайиб кетишига сабаб бўлмоқда.

Биз колхоз бошланғич партия ташкилотининг секретари ўртоқ Маманбоев блан суҳбатлашар эканмиз, ундан колхозни бундай аҳволдан қутилтириш учун нималар қилиш кераклигини сўрадик. Ўртоқ Маманбоев ўзига хос мақтанчоқлик блан сўз бошлади.

— Мен яқинда райком секретари ўртоқ Укибоевга бир маслаҳатни айтдим. У, ҳам рози бўлгандай кўринади, — деди.

— Қандай маслаҳат? — қизиқиб сўрадик.

— Бу колхозни тузатиш учун, менимча, энг олдин 4 та нарса қилиш керак. Биринчидан, 10 километрли 2 та ариғимиз бор, шуни экскаватор блан қазиш керак. Иккинчидан, колхознинг 250 гектар пахта майдонини совхозга ўтказиб бериш керак (я'ни 665 гектар пахта майдонини 415 гектарга келтириш керак); учинчидан, колхознинг 30 гектар ердаги шолисини 100 гектарга етказиш керак; тўртинчидан, колхоз раиси саводсиз, саводли одамни қўйиш керак.

Ўртоқ Маманбоевни бешинчидан нима дер экан, деб кутдик. Лекин у индамади. Унинг биринчидан деб бошлаган таклифи, шубҳасиз тўғри. Аммо унинг иккинчи, учинчи таклифларига сра қўшилиб бўлмайди. У пахтачиликни ривожлантириш, пахта ҳосилини ошириш йўли блан колхоз хўжалигини мустаҳкамлаш эмас, пахта майдонларини камайтириш йўли блан колхозни қолоқликдан чиқаришни таклиф қилаётир.

Биз ўртоқ Маманбоевдан ҳарбир колхозчининг қанчадан томорқаси бор деб сўрадик.

— Ҳарбир колхозчининг 50 — 60, ҳатто 70 сотикдан томорқаси бор.

—Бу колхоз Уставига тўғри келмайди-ку?

— Тўғри, лекин бу ернинг шароити бошқача, олдин мен ҳам шунақа деб ўйлаган эдим. Кейин қарасам тўғри келмади. Шунинг учун мен ҳам индамай қўйдим.

— Бу колхоз Уставига хилоф-ку?

— Бу гапингиз тўғрику-я, аммо бизнинг шароитимиз бошқачада, — деди ўртоқ Маманбоев.

Мирзачўл районидаги «Ленинизм» колхозида аҳвол ана шундай. Колхоз раҳбарлари колхозни қолоқликдан чиқариш ўрнига колхоз Уставига хилоф иш қилмоқдалар. Ўзлари бош бўлган ҳолда колхоз ерларини талон-тарож қилмоқдалар. Уставга хилоф равишда колхозчиларга 50—60 сотиклаб томорқа берилмоқда. 50 — 60 сотик томорқаси бор 8-нчи бригада а'зоси Қурбон Хондоқулов, Абдуқаюм ака, 3-нчи бригада а'зоси Тоғай ака сингари кишилар қандай қилиб колхоз даласида ишлайоладилар? Улар қачон томорқаларидан бўшайдилар? Уставга тўғри келмайдиган бу аҳвол колхоз хўжалигига путур етказмоқда, меҳнат интизомининг бўшашиб кетишига сабаб бўлмоқда.

Бундай аҳвол қўшни Жданов номли колхозда ҳам давом этмоқда. Бу нарса район раҳбарларига ҳам ма'лум. Лекин улар ҳам мутлақо келишиб бўлмайдиган аҳволга йўл қўйиб келмоқдалар. Натижада Маманбоевга ўхшаган кишилар, пахта майдонини қисқартириш керак, деган нотўғри таклифларни кўтариб чиқмоқдалар.

Бу хато тузатилиши керак.

Б. ХАЛИЛОВ,
«Тошкент ҳақиқати» мухбири.

БИРИНЧИ РУС РЕВОЛЮЦИЯСИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ

Тошкент крепостида солдатлар қўзғолони

9 январь қонли воқиалари блан бошланган биринчи рус революцияси ишчилар синфи ва деҳқонларни чоризмга қарши курашга отлантирди, самодержавие таянчи бўлган армия ва флотга ҳам ёйилди. Ишчи ва деҳқонларнинг революцион ҳаракати ва чоризмнинг рус-япон урушида мағлубиятга учраганлиги натижасида армия ва флотда ҳам ғалаёнлар бошланди.

«Потёмкин» броненосецида бўлиб ўтган қўзғолон армия ва флотнинг биринчи революцион чиқиши эди. Шундан сўнг солдат ва матросларнинг янгидан-янги чиқишлари бўлиб турди. «Қорадениз флотида бўлган воқиалардан кейин, — деб ёзган эди В. И. Ленин, — бундан ҳам кўпроқ ғайрат блан революцион армия тузишга ҳаракат қилиш албатта янгидан юз бермай қолмайди. Энди бизнинг ишимиз — бу ҳаракатни бутун кучимиз блан қўллаб-қўлтиқлаш, озодлик учун кураш ишида революцион армиянинг умумхалқ аҳамиятини пролетариат блан деҳқонлар кенг оммасига тушунтириш, бу армиянинг айрим отрядларига умумхалқ озодлик байроғини, оммани жалб қилишга, подшо самодержавиесини мажақлаб ташлайдиган кучларни бирлаштиришга қодир бўлган шу умумхалқ озодлик байроғини кўтариб чиқишга ёрдам беришдир» (Асарлар, 8 том, 598 бет).

Ленин қуролли қўзғолоннинг енгиб чиқиши учун қуролланган ишчи ва деҳқонлардан, пролетарларнинг ҳарбий та'лим кўрган жанговар отрядларидан, ҳукумат қўшинларининг халқ томонига ўтган ёки ўтишга тайёр турган энг онгли ва революцион қисмларидан ташкил топган революцион армия албатта зарур эканлигини та'кидлаган эди.

Партиянинг III с'езди қуролли қўзғолон масаласини энг асосий масала сифатида муҳокама қилди. Шундан кейин большевиклар солдат ва матрослар орасида оммавий-сиёсий ишларни кучайтириб юбордилар.

Туркистон большевиклари партия III с'ездининг қуролли қўзғолонга тайёрлик кўриш ҳақидаги қарорини амалга ошириб, Туркистон ҳарбий округидаги қисмларда сиёсий-оммавий ишларга катта аҳамият бердилар.

Туркистон ҳарбий округининг сапёр ва темир йўл қисмлари солдатлари орасида большевикларнинг та'сири айниқса кучли эди; бу солдатлар орасида сургун қилиб юборилган «шубҳали» ишчилар, студентлар ва «қуйи мартабали» кишилар кўп эди. Большевиклар олиб борган пропаганда ишлари ана шу қисмларда анчагина етилган заминга эга эди.

Ишчиларнинг кунсайин ўсиб бораётган революцион ҳаракати та'сири остида Туркистон ҳарбий округининг қисмларида ҳам солдатларнинг ғалаёнлари бўлиб турди. Бу ғалаёнларга офицерларнинг қўпол муомилалари, овқатнинг сифатсизлиги сабаб бўлди. Солдатларнинг биринчи ғалаёнлари 1905 йилнинг май ойида бўлди.

24 май куни кечқурун, Тошкент яқинидаги ҳарбий лагерьда Туркистон сапёр батальони солдатлари кечки йўқламадан (перекличка) кейин аламон бўлиб ошхонага кирдилар ва ўчоқларни бузиб, «ура» деган ҳайқириқлар блан кечга тайёрланган овқатни ағдариб ташладилар. 26 май куни овқатланишдан бутунлай бош тортдилар. Бу иш учун сапёр батальонининг 56 солдати 7 кундан қамалиб чиқди. Ўша куни шу лагерьда жойлашган ҳарбий телеграф ротасида ҳам ғалаён бўлди. Бу ротанинг солдатлари ҳам қозонларни синдириб, озиқ-овқатларни йўқ қилдилар. 1905 йил июль ойининг бошларида темир йўл батальонининг 100 солдати Ўрта Осиё темир йўл устахонаси бошлиғининг олдига келиб, офицерларнинг қўпол муомилаларидан шикоят қилдилар ва агар улар ўз муомилаларини тузатмасалар, ишдан бош тортишларини айтдилар.

Солдатлар тез-тез мажлис ва митинглар ўтказар ва социал-демократлар уюштирган яширин йиғилишларга қатнашардилар. 1905 йилда РСДРП Тошкент группаси солдатлар орасида революцион ҳаракатга раҳбарлик қилиш учун ҳарбий-революцион ташкилот тузди. Шу йил кузда Тошкент гарнизонининг барча қисмларида солдатларнинг яширин ташкилотлари ишлайбошлади.

Октябрь ва ноябрь ойларида юксалиб бораётган революцион ҳаракат та'сирида солдатлар орасида ғалаёнлар кучайди. 1905 йил кузида Туркистон ҳарбий округида запасга жўнайдиган кўпгина солдатлар бор эди. Аммо булар рус-япон уруши туфайли запасга жўнатилмаган эди. Бу ҳол солдатлар орасидаги норозиликнинг янада ўсишига сабаб бўлди. Ба'зи қисмлардаги солдатларнинг ярмига яқини шундай солдатлар бўлиб, улар Тошкент крепостига жойлашган резерв батальонда кўпчиликни ташкил этган эдилар. Бу батальондаги илғор солдатлар фақат қурол кучи блангина солдатликдан бўшаш мумкин деб ҳисоблардилар.

1905 йил 6 ноябрь куни крепость қисмлари ҳамда крепость олдига жойлашган артиллерия, сапёр қисмларининг солдатлари йиғилиш ўтказдилар. Йиғилиш қўзғолон кўтариш ҳақида қарор чиқарди. Шу ерда ёқ вакил сайланиб, унга қўзғолон ҳақида РСДРП Тошкент группасининг ҳарбий -революцион ташкилоти блан келишиш топширилди. РСДРП Тошкент группасининг ҳарбий-революцион ташкилоти ҳали бошқа қисмлар қўзғолонга тайёр бўлмагани сабабли крепость солдатларига қўзғолон кўтармай туришни таклиф этди. Тошкент гарнизонида қўзғолонга ҳозирлик кўриш юзасидан аниқ план бўлмай, ба'зи қисмлар блан ишчи ташкилотлари ўртасида ҳам мустаҳкам алоқа йўлга қўйилмаган эди. Меньшевиклар ва эсерлар қуролли қўзғолонни тайёрлашга ҳартарафлама тўсқинлик қилардилар.

14 ноябрь куни Тошкентда ҳарбий парад бўлиши керак эди. Резерв батальонининг солдатлари шу парадда солдатликдан бўшатиш ҳақидаги ўз талабларини қўймоқчи эдилар. Броқ парад қолдирилди. Шундан сўнг резерв батальонда 15 ноябрь кечқурун қўзғолон кўтаришга ва қурол ёрдами блан армиядан бўшашга қарор қилинди.

15 ноябрь куни шаҳарда социал-демократлар ва эсерлар ташкилотининг қўшма мажлиси бўлди. Йиғилиш қуролли қўзғолон масаласини муҳокама қилди. Мажлисда резерв батальон солдатларининг вакиллари ҳам ҳозир бўлдилар. Улар қўзғолон масаласининг узил-кесил ҳал бўлишини кутардилар. Аммо бунинг ўрнига мажлисда қизғин тортишув бўлди. Шу вақт Тошкент крепости солдатлари ҳеч қандай кўрсатмани кутиб турмай, қўзғолон кўтаришга қарор қилдилар. Шу вақтда крепостьда офицерлар йўқ эди.

1-нчи резерв батальоннинг 5-нчи ротаси қўзғолон ташаббускори бўлди. Кечқурун бу рота солдатлари тезда қуролланиб, 3-нчи рота казармасига бордилар ва уларни эргаштириб чиқдилар. Бошқа рота солдатларини ҳам казармалардан тезроқ чиқишга ундадилар. Казарма олдидаги майдонга резерв батальонининг барча солдатлари йиғилди. Қўзғолон кўтарган солдатлар нима қилишни билмай, «ура» деб қичқиришар, Тошкент гарнизонидаги бошқа қисмларнинг солдатларини қўзғолон бошланганидан хабардор қилиш учун осмонга ўқ узардилар.

Қўзғолон бошиданоқ стихияли тус олди. Активроқ солдатлар қўзғолонга раҳбарлик қилишга уриндилар. Аммо нима қилиш кераклигини раҳбарларнинг ўзи ҳам билишмасди. Қўзғолон кўтарган солдатлар амалда крепостьни қўлга киритиб олган бўлсалар ҳам, броқ уни сақлаб туришга, запас қуролларни қўлга киритишга ҳаракат қилмадилар. Қўзғолон раҳбарлари актив ҳаракат қилиш ўрнига, тонготарни кутишга ва эрта блан крепость тўпларини генерал-губернаторнинг уйига қаратишга ҳамда ундан солдатларнинг истакларини қондиришни талаб қилишга қарор қилдилар. Шунинг учун улар ҳозирча солдатларни тинчланишга чақирдилар.

Кейинчалик резерв батальонининг солдатлари крепость олдига жойлашган бошқа қисм солдатларини ҳам жалб этмоқчи бўлдилар. Солдатларнинг бир қисми артиллерия паркининг казармаларига йўл олди. Артиллериячилар тезликда қўзғолончиларга қўшилдилар. Милтиқ овозларини эшитиб артиллерия устахонасининг солдатлари ҳам казармаларидан югуриб чиқдилар. Улар қуролланиб қўзғолончиларга ёрдам бериш учун тайёрландилар. Броқ шу пайт казарма ҳовлисига устахона бошлиғи бошчилигида прапоршчиклар отряди кириб келди. Солдатлар казармаларга ташланиб, эшикларни ёпиб олдилар.

Шу куни сапёр батальонларидаги барча раҳбарлар қамоққа олинди. Сапёрлар эса РСДРП Тошкент группасидан махсус буйруқ келишини кутиб турдилар. Қўзғолон кўтарган солдатлар эса ўз раҳбарларининг талабига кўра, қат'ий ҳаракат қилмай, митинг чақирдилар ва унда солдатларнинг талабларини баланд овоз блан ўқиб бердилар. Шу вақт генерал-губернатор крепостьга «ишончли» қўшинларни бошлаб келди. Крепостьга 2-нчи ва 3-нчи ўқчи батальон солдатлари келиб, улар крепостьнинг қўриқланмай турган дарвозаларидан ичкарига кириб, қўзғолончи солдатларни ўраб олдилар. Броқ қўзғолончилар ўқчиларни ўқ узмасликка кўндирдилар. Крепостьда митинг давом этди. Шу ерда турган офицерлар солдатларни тарқалишга буюрдилар. Шу вақт крепостьга Туркистон ҳарбий округи штаби бошлиғининг раҳбарлигида 1-нчи ўқчи батальон қисмлари етиб келди. Бу батальон солдатлари крепостьга сездирмай кириб олдилар ва митинг ўтказаётган солдатларнинг орқасига яширин̆дилар. Қўзғолон кўтарган солдатларга қарата бирдан ўт очилди. Қўзғолончилар саросимага тушиб қолдилар, улар сочилиб, ҳарёққа ташландилар. 4 киши ўлдирилди ва 29 киши ярадор қилинди. Резерв батальон солдатлари казармаларга қочиб кириб, эшикларни беркитиб олдилар. Артиллериячи қисмларнинг солдатлари ўз казармаларига қайтиб келдилар. 2-нчи ва 3-нчи ўқчи батальонларнинг солдатлари офицерлар томонидан олиб кетилди. Крепость қисмларининг солдатлари тўплардан ўққа тутиш блан қўрқитилиб, эрта блан қуролларини топширишга мажбур бўлдилар.

Қўзғолонда қатнашганлиги учун 78 солдат қамоққа олинди. Улардан 69 киши турли муддатларга каторга ва қамоқ жазосига ҳукм қилинди.

Тошкент крепостида бўлган солдатлар қўзғолони бирқанча сабабларга кўра мағлубиятга учради.

«Қўзғолон кўтарган матрос ва солдатлар жуда ҳам тинчлик ва осойишталик блан иш кўриш кайфиятида эдилар, улар қўзғолон бошида қамоққа олинган офицерларни қамоқдан озод қилиб, кўпинча хато қилар ҳамда бошлиқларининг ва'да ва насиҳатларини эшитиб, шу блан тинчланиб қўяқолар эдилар». (ВКП(б) тарихи, Қисқа курс. 100 бет). Тошкент крепостининг солдатлари ҳам ана шундай хатоликларга йўл қўйган эдилар. Қўзғолоннинг стихияли характерда бўлганлиги, яхши тайёрланмаганлиги, бошқа қисмлар блан ҳамда ишчилар оммаси блан етарли даражада алоқа бўлмаганлиги ҳам қўзғолоннинг мағлубиятига сабаб бўлди.

Тошкент крепости солдатларининг қўзғолони мағлубиятга учраган бўлса ҳам, броқ у Туркистон ишчилари томонидан шу қўзғолонни қўллаб-қувватлаш белгиси остида ўтказилган намойишларни бошлаб берди.

РСДРПнинг Тошкент группаси ўз варақаларида Тошкентдаги ва Туркистоннинг бошқа шаҳарларидаги ишчиларни самодержавиега қарши курашни давом эттиришга чақирди. «Дастлабки муваффақиятсизлик сизларни саросимага солмасин, — дейилган эди шу варақаларнинг бирида, — қурбонлар бериб келинди ва яна қурбонлар бўлади. Жангчиларнинг жасадлари устида кўз ёши қилиб ўтирмангиз. Ишга киришингиз! Уюшайлик ва қат'ий жангга бирга борайлик».

РСДРП Тошкент группаси Тошкент крепостида бўлиб ўтган қўзғолон муносабати блан чиқарган варақасида солдатларга қарата бундай деди: «Солдат ўртоқлар! Биз сизнинг озодлик учун кураш йўлига кирганлигингизни табриклаймиз. Сизнинг тўкилган қонингиз оқибатсиз қолмайди. Руҳингиз тушмасин... Крепостьда 15 ноябрьдан 16 ноябрьга ўтар кечаси бўлиб ўтган қонли воқиалар биз, ишчиларни, солдатларга яна ҳам яқинроқ бўлишга мажбур қилмоқда, сизларга эса мумкин бўлган бирдан-бир йўлни — халқ блан биргаликда курашиш йўлини кўрсатиб беради».

Туркистон ишчилар синфи 1905—1907 йиллар революциясидан буюк сабоқ олди. Бутун мамлакатимиз ишчилар синфи каби Туркистон ишчилари ҳам биринчи рус революцияси даврида орттирилган тажрибани шонли Коммунистик партия раҳбарлигида бўлиб ўтган ҳамда Ватанимиз халқларига чинакам озодлик йўлини, социализм-коммунизм йўлини очиб берган Улуғ Октябрь социалистик революциясини амалга оширишда моҳирлик блан қўлладилар.

Л. ШЕК,
тарих фанлари кандидати.

Хотин-қизлар халқаро демократик федерациясининг 10 йиллиги

Эртага, 1 декабрьда, дун'ёдаги барча прогрессив кишилар Хотин-қизлар халқаро демократик федерациясининг (ХХДФ) шонли ўн йиллигини нишонлайдилар. Бу федерация иккинчи жаҳон урушидан сўнг хотин-қизларнинг Парижда бўлиб ўтган биринчи халқаро конгрессида, 1945 йил 1 декабрьда тузилган эди. 40 та мамлакатдан турли ирқ ва миллат, турли сиёсий ва диний э'тиқоддаги 850 хотин-қиз делегат ва меҳмон сифатида конгрессга тўпланди. Уй-рўзғор ишлари блан шуғулланучи оддий аёллар ҳамда машҳур олималар, ишчи ва деҳқон аёллар, кўзга кўринган жамоат арбоблари бўлган бу хотин-қизлар ўн миллионларча хотин-қизларнинг уруш даҳшатларининг такрорланишига йўл қўймаслик, тинчлик ва демократияни мустаҳкамлаш, ўз болаларининг турмуш шароитларини яхшилаш, хотин-қизларни зулмдан ва ҳуқуқсизликдан тамомила озод этишга эришиш йўлидаги умумий интилишларини ифодалаш учун Парижда тўпланган эдилар. Улар Федерация тузиш мақсадларини конгресс томонидан якдиллик блан қабул қилинган тантанали Қасамёдда белгилаб бердилар:

«Биз хотин-қизларнинг иқтисодий, сиёсий, юридик ва социал ҳуқуқларини ҳимоя қилишга тантанали равишда қасамёд қиламиз. Болаларимизнинг ва келгуси авлодларимизнинг бахтиёр бўлиб ҳартарафлама ўсишлари учун зарур шароитларни вужудга келтириш учун курашишга тантанали равишда қасамёд қиламиз. Биз барча турдаги фашизмнинг абадий йўқ қилиб ташланиши ҳамда бутун дун'ёда чинакам демократия барқарор бўлиши учун тинмай курашишга тантанали равишда қасамёд қиламиз. Биз бутун дун'ёда мустаҳкам тинчликни та'минлаш учун, оилаларимиз ва болаларимизнинг бахтиёр бўлишини та'минлайдиган бирдан-бир гарантия бўлган шундай тинчликни та'минлаш учун тинмай курашишга тантанали равишда қасамёд қиламиз».

Бу Қасамёд сўзлари кенг хотин-қизлар оммаси томонидан қизғин қўллаб-қувватланди. ХХДФ сафларига йилсайин шу ташкилот идеаллари учун курашучи янгидан-янги курашчилар келиб қўшилмоқда. Ҳозирги вақтда Федерация энг қудратли халқаро прогрессив ташкилотларнинг биридир; Федерация ўз сафларида дун'ёдаги 80 та мамлакатнинг 200 миллиондан ортиқ хотин-қизларини бирлаштиради.

* * *

Ўн йил давомида Федерация ва унинг миллий ташкилотлари зўр бериб қуролланиш сиёсатига, ҳарбий базалар қуришга, агрессив ҳарбий блоклар тузишга қарши, ялпи қирғин қуролини тақиқлаш учун катта оммавий кампаниялар ўтказдилар. Федерация давлатларнинг эркинлиги ва миллий мустақиллиги, халқлар ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик учун, кичик халқларни ва мустамлака мамлакатларни эзишга қарши, халқаро кескинликни юмшатиш учун доим сабот ва изчиллик блан курашиб келди.

1948 йилда Будапештда бўлиб ўтган II Халқаро хотин-қизлар конгресси тинчлик учун курашда хотин-қизларнинг куч-ғайратини бирлаштиришда катта роль ўйнади. Конгресс қабул қилган «Тинчликни ҳимоя қилишга қаратилган Манифест» барча мамлакатлардаги хотин-қизларни янгидан-янги фидокорона ишларга илҳомлантирди. Манифестнинг қуйидаги сўзлари жаранглаб эшитилди: «Эрларимиз, ўғилларимиз ва оға-иниларимизнинг янги урушга ташланишига ҳамда уларнинг фойдахўрлар, атомчи авантюристлар манфаатлари учун тўп еми бўлишларига йўл қўймаслик бизга боғлиқдир... Агар биз, инсониятнинг ярмини ташкил қилган барча хотин-қизлар, уруш оловини ёқучиларга қарши зич сафларда туриб курашсак, — уруш бўлмайди».

Янги уруш хавфига қарши курашда хотин-қизлар турли формалардан фойдаландилар: улар оммавий равишда агрессив пактларга қарши имзолар тўпладилар, ҳукуматлар ҳузурига ҳарбий тайёргарликларни тўхтатишни талаб қилган делегациялар ва петицияларни юбордилар, халқларнинг миллий мустақиллигини ҳимоя қилиб варақалар чиқардилар, митинглар ва манифестациялар ўтказдилар.

1949 йилда ХХДФ тинчлик тарафдорларининг Жаҳон конгрессини чақиришда ташаббускорлардан бири бўлди. Федерация раҳбарлик қилган хотин-қизларнинг кўп миллионли армияси тинчлик тарафдорларининг жаҳон ҳаракатига қўшилди ҳамда бу ҳаракатда катта роль ўйнамоқда.

Миллионлаб хотин-қизлар атом қуролини тақиқлаш тўғрисидаги Стокгольм Мурожаатига, Тинчлик Пакти тузиш тўғрисидаги талабномага имзо тўплашда актив қатнашди. Улар ҳозирги вақтда Жаҳон Тинчлик Кенгашининг атом уруши хавфига қарши чиқарган Вена мурожаатига имзо тўплашни давом этдирмоқдалар.

Хотин-қизлар халқаро демократик федерацияси ва унинг миллий ташкилотлари Вьетнамда ва Кореяда урушни тўхтатиш учун курашда актив қатнашдилар. Француз хотин-қизларининг ташаббуси блан 1949 йилда Вьетнамга қурол юборишга қарши ҳаракат бошланди. Шу вақтда шуҳрат қозонган француз аёли Раймонда Дьен катта жасорат кўрсатди, у ўзини темирйўл изига ташлади ҳамда Вьетнамдаги уруш учун мўлжалланган қуроллар юкланган поездни тўхтатди. Латин Америкаси мамлакатларида, Англияда ва АҚШда Кореяга солдатлар юборишга қарши хотин-қизлар ҳаракати айниқса авж олди, корейс халқига ёрдам кўрсатиш ҳаракати кенг қулоч ёйди, бу ҳаракат озиқ-овқат, кийим-кечак, оёқ кийими ва дори-дармонлар тўплашда ўз ифодасини топди.

Айрим мамлакатларда, шу жумладан Бразилияда ҳам Кореядаги урушга қарши ҳаракат ҳақиқатан ҳам умумхалқ характерини олди. Бразилияда бу ҳаракат Сан-Пауло хотин-қизлари Федерацияси томонидан ташкил қилинган Антанга-бау майдонига (Кореяга юбориладиган солдатларнинг ҳарбий паради бўладиган жойга) юриш блан қўшилиб кетди. Бу парад вақтида оддий аёл Элиза Бранко солдатлар олдида қуйидаги сўзлар ёзилган байроқни баланд кўтарди: «Бизнинг ўғилларимиз Кореяга солдатлар бўлиб бормайдилар!». У ўз оташин нутқида солдатларни Кореяга жўнатилишдан бош тортишга чақирди. Полиция Элиза Бранкони қамоққа олди. Броқ унинг мардона сўзлари бутун мамлакатга тарқалди ҳамда ўсиб борган халқ кураши солдатларни Кореяга юбориш планларини барбод этди, Элиза Бранкони қамоқдан озод қилди.

Кореяга ХХДФ ташаббуси блан ташкил қилинган халқаро хотин-қизлар комиссиясининг юборилганлиги катта аҳамиятга эга бўлди. Бу комиссиянинг «Биз айблаймиз!» деб аталган доклади бутун дун'ё жамоатчилигига кенг ма'лум бўлди ва Кореядаги урушни тўхтатиш йўлидаги ҳаракатни янада авж олдирди.

Федерация ва унинг миллий ташкилотлари Ғарбий Германияни ремилитаризациялашга қарши, бирлашган, демократик ва тинчликсевар Германияни барпо қилиш учун узлуксиз кураш олиб бормоқдалар. Бу кураш айниқса Германия Демократик Республикасида, Германия Федерал Республикасида, Франция, Италия, Австрия, Англия, Бельгия ва Голландияда айниқса кенг қулоч ёйди. Бу мамлакатларнинг хотин-қизлар ташкилотлари Германия масаласини тинч йўл блан ҳал қилишни талаб қилиб парламентларга кўп марталаб оммавий делегациялар юбордилар, митинглар ва манифестациялар, йиғилишлар ва турли учрашувлар ўтказдилар.

Халқ демократияси мамлакатларининг хотин-қизлари тинчликни ҳимоя қилиш ишига катта ҳисса қўшмоқдалар. Улар халқ блан биргаликда ўз ҳукуматларининг халқаро кескинликни юмшатишга, халқлар ўртасидаги иқтисодий ва маданий ҳамкорликни ривожлантиришга қаратилган тадбирларини қизғин қўллаб-қувватламоқдалар, тинчлик тарафдорларининг ҳаракатида актив қатнашмоқдалар.

Совет хотин-қизлари тинчлик тарафдорларининг жаҳон ҳаракатида жуда муҳим роль ўйнамоқдалар. Улар Федерация ташкил этилган дастлабки кунлардан бошлабоқ унинг ишларида актив қатнашмоқдалар, тинчликни ҳимоя қилишга қаратилган барча тадбирларни қизғин қўллаб-қувватламоқдалар. Совет хотин-қизларининг чет мамлакатлар хотин-қизлари блан бўлган дўстлиги мустаҳкамланмоқда ва алоқалари ўсмоқда. Фақат 1954—1955 йиллар мобайнидагина совет хотин-қизлари Антифашист комитетининг таклифи блан Совет Иттифоқига 50 дан ортиқ мамлакат хотин-қизларининг делегациялари келиб кетди.

Хотин-қизлар халқаро демократик федерацияси ўзининг бутун фаолияти давомида болаларни уруш хавфидан ҳимоя қилишга, уларнинг ҳаётини, билим олиши ва тарбияланишини яхшилашга катта э'тибор бериб келди.

Иккинчи жаҳон уруши, шунингдек Кореядаги ва Ҳинди-Хитойдаги урушлар натижасида миллионларча болалар ҳалок бўлди, миллионларча болалар эса ота-онасиз ва уй-жойсиз қолди. Шунинг учун ҳам ХХДФ ўз олдига урушдан жафо чеккан болаларга ёрдам уюштиришни вазифа қилиб қўйди. Федерация ва унинг миллий ташкилотлари оммавий кампаниялар ўтказдилар, болалар учун кийим-кечак, оёқ кийими, дори-дармон ва озиқ-овқат тўплашни уюштирдилар, болаларга ёрдам фондлари туздилар, лотереялар ўтказдилар, етим қолган болалар учун жамоат маблағларига болалар уйлари ва ошхоналар ташкил қилдилар. Броқ Федерация бу ёрдам болаларнинг аҳволини тубдан яхшилайолмаслигини э'тиборга олган эди. Шунинг учун ҳам Федерация болаларга ёрдам кўрсатиш юзасидан шошилинч чоралар кўришни сўраб Бирлашган Миллатлар Ташкилотига кўп марта мурожаат қилди. Хотин-қизларнинг миллий ташкилотлари эса бу масалаларни ўз ҳукуматлари олдига қат'ий қилиб қўйдилар.

ХХДФ ҳар йили 1 июньда болаларни ҳимоя қилиш Халқаро кунини ўтказишнинг ташаббускори бўлди. 1950 йилдан бошлаб бу кун дун'ёдаги кўпчилик мамлакатларда нишонланмоқда ҳамда янги урушнинг олдини олиш, болалар ҳаёти шароитларини яхшилаш, уларни демократик руҳда тарбиялаш учун демократик кучлар олиб борадиган курашни кучайтиришга да'ват этилгандир.

1952 йилда Венада болаларни ҳимоя қилиш юзасидан Халқаро конференция ўтказилиши муносабати блан болаларни ҳимоя қилиш йўлидаги ҳаракат кучайди. Конференция бутун дун'ёдаги эркаклар ва аёлларга мурожаат қилиб бундай деди: «Бутун дун'ёдаги болаларнинг яшашга, соғлом бўлишга, интеллектуаль ва ма'навий жиҳатдан ўсишга бўлган ҳуқуқларини та'минлаш учун ўз куч-ғайратларимизни бирлаштирайлик».

1955 йилда Лозаннада оналарнинг Жаҳон конгресси бўлиб ўтди. Оналарнинг бу жуда кенг халқаро учрашувида 66 мамлакатдан келган 1060 хотин-қиз делегат қатнашди. Конгресс бутун дун'ёдаги барча хотин-қизларга қарата чиқарган манифестда тинчликни сақлаб қолиш, болаларнинг ҳаётини ҳимоя қилиш ҳамда уларнинг бахтиёр келажагини та'минлашдек олижаноб интилишлар ўз ифодасини топди. Конгресс оналарнинг доимий комитетини тузишга қарор қилди, бу комитет болаларнинг манфаатлари учун кураш йўлида барча мамлакатлардаги оналарни бирлаштирмоғи керак.

Хотин-қизлар халқаро демократик федерацияси хотин-қизларнинг аҳволини яхшилаш учун узлуксиз кураш олиб бормоқда, Совет Иттифоқи, Халқ Хитойи ва бошқа халқ демократияси мамлакатларида бўлгани каби барча мамлакатларда ҳам хотин-қизларнинг эркаклар блан бир қаторда тенг ҳуқуққа эга бўлишлари учун кураш олиб бормоқда. Федерация турли мамлакатлардаги хотин-қизларнинг аҳволини ўрганиб чиқди, уни ўз сессияларида ва конгрессларида муҳокама қилди, хотин-қизларнинг аҳволини яхшилаш юзасидан ўз таклифлари ва тавсияномалари блан Бирлашган Миллатлар Ташкилотига мурожаат қилди. Федерация капиталистик ва мустамлака мамлакатларнинг хотин-қизларини ўз ҳуқуқлари учун актив кураш олиб боришга чақирди.

1953 йилда Копенгагенда бўлиб ўтган хотин-қизлар жаҳон конгресси хотин-қизлар ҳуқуқлари Декларациясини ишлаб чиқди. Декларация сиёсий ҳаётда ва оилада тенг ҳуқуқлилик учун, меҳнатга эркаклар блан тенг ҳақ берилиши учун, социал страхование ва билим олиш ҳуқуқи учун, оналикни ва болаликни ҳимоя қилиш учун хотин-қизлар олиб бораётган кураш программаси бўлиб қолди.

Хотин-қизлар ўз ҳуқуқлари учун олиб борган актив кураш натижасида иккинчи жаҳон урушидан сўнг айрим мамлакатларнинг ҳукуматлари, шу жумладан Бельгия, Аргентина, Бирма, Боливия, Греция, Ливан, Венесуэла, Гаити, Порто-Рико ҳукуматлари хотин-қизларга сиёсий ҳуқуқлар бериш тўғрисида қонунлар қабул қилдилар. Айрим мамлакатларнинг конституцияларида эркаклар ва хотин-қизларнинг тенг ҳуқуқлилиги принципи э'лон қилинган. Броқ, 17 мамлакатда, шу жумладан Швейцария, Эрон, Ироқ, Парагвай, Колумбияда хотин-қизлар ҳатто сайлов ҳуқуқларига ҳам эга эмаслар.

* * *

Хотин-қизлар халқаро демократик Федерацияси жуда кенг хотин-қизлар оммасининг ҳаётий манфаатларини ифода этганлиги учун ҳам у катта обрў қозонди. Бу Федерациянинг сафларида Эжени Коттон (Франция), Моника Фелтон (Англия), Андреа Андреен (Швеция), Цай Чан (Хитой), Рита Монтаньяна (Италия), Хирацука Райтё (Япония), Сеза Набарауи (Миср), Рансом Кути (Нигерия), Эржебет Андич (Венгрия), Лили Вехтер (ГДР), Пушпамойя Босе (Ҳиндистон) каби зўр иродали ва фидокор курашчилар ўсиб етишди.

ХХДФ ҳаёти ва фаолиятида эртага бошланадиган иккинчи ўнйиллик шубҳасиз, тинчлик, хотин-қизларнинг ҳуқуқлари, болаларнинг бахт-саодати учун хотин-қизлар Жаҳон ҳаракатининг янада кенгайиши ва активлашиши блан нишонланади.

О. ХВАЛЕБНОВА,
Совет хотин-қизлари Антифашист комитети Президиумининг а'зоси.

Совет Иттифоқида термоядро қуролининг кейинги синовлари тўғрисида четэлларда баён қилинган фикрлар

АҚШ

НЬЮ-ЙОРК, 28 ноябрь. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» газетаси Совет Иттифоқида термоядро қуролининг кейинги синовларига бағишланган редакцион мақола босиб чиқарди. Мақоланинг асабий руҳда ёзилганлиги Н. С. Хрушчевнинг, Совет Иттифоқида синаб кўрилган бомбалар «уруш бошламоқчи бўлганларнинг жиғига тегаверсин» деган сўзларини эсга олишга мажбур этади. Газета ўзининг тинчликсеварлигини ва дўстлигини ҳамма йўллар блан намойиш қилучи Совет Иттифоқи термоядро қуролини синаб кўриб, шу блан ўзининг «бошқа қиёфасини» кўрсатди, деб да'во қилиб, ғарбий давлатларнинг зўр бериб қуролланишини ва уларнинг антисовет ҳарбий блоклар уюштиришларини оқлашга уринмоқда.

«Совет Иттифоқининг кейинги ўн йил ичида ядро қуролини ва уни жойларга етказиб бериш воситаларини ишлаб чиқариш соҳасидаги муваффақиятлари, — деб ёзади газета, — очиқдан-очиқ янги вазиятни вужудга келтирди. Биз бу вазиятга тегишинча жавоб бермоқ учун советларнинг қудратига етарли баҳо бермаслик каби ва Москванинг ҳарбий муваффақиятларини э'тиборга олишни истамаслик каби аҳволдан сақланмоғимиз керак». Шу блан бирга газета «ваҳимага тушишдан ва ўринсиз қўрқувдан сақланишга» чақирмоқда.

«Нью-Йорк геральд трибюн» газетаси редакцион мақоласида «агар қачон бўлса советларнинг бу соҳадаги (термоядро қуроли яратиш соҳасидаги,—**Редакция**) муваффақиятларини камситиш майли бўлган бўлса, эндиликда бу хил майллар аллақачонлар йўқ бўлиб кетди» деб та'кидлаб, шу блан бирга, Совет Иттифоқининг Ҳиндистон каби мамлакатларга атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш соҳасида ёрдам беришга «қобил эканлигини эсдан чиқариш керак эмас» деб уқтириб ўтмоқда.

«Бу синовлар, — деб ёзади газета, — советларга атом қуролини тақиқлашга да'ват қилиб майдонга чиқиш учун янги қулай имкониятни берди». «Нью-Йорк геральд трибюн» газетаси Совет Иттифоқининг қурол-яроғларни камайтириш ва ялпи қирғин қуролини тақиқлаш масаласи юзасидан тақдим этган ҳаммага ма'лум таклифлари ҳақида лом-мим демай, Совет Иттифоқи «оддий қурол-яроғ соҳасидаги устунлигини камайтиришга чинакам тайёр эканлигини бирмунча бўлса ҳам исботлаб бермади» деб уялмай-нетмай да'во қилади. Газета атом ва водород қуролини тақиқлашга қарши чиқмоқда.

АНГЛИЯ

ЛОНДОН, 28 ноябрь. (ТАСС). Англия матбуоти Совет Иттифоқида термоядро қуроли синовдан ўтказилганлиги ҳақидаги ТАСС ахборотига анча катта э'тибор бермоқда. «Таймс» ва «Дейли телеграф энд морнинг пост» газеталари ТАСС ахборотини ва Н. С. Хрушчевнинг Бангалорда сўзлаган нутқини муфассал баён қилиб бермоқдалар. Шу блан бирга, инглиз газеталарининг кўпчилиги бу нутқнинг, Совет Иттифоқи ҳечқачон бу қуролни суиисте'мол қилмайди ва агар бу бомбалар ҳечқачон шаҳарлар ва қишлоқлар устида портламаса биз ҳам бахтиёр булур эдик, деган қисмини тушириб қолдирмоқдалар.

«Дейли экспресс» ва «Дейли телеграф эн морнинг пост» газеталарининг илмий обзорчилари СССРда термоядро қуролининг кейинги синовларига бағишлаб мақолалар ёздилар. Улар олимларнинг ва инженерларнинг муваффақиятларини камситиб кўрсатиш ниятида бўлса керак, совет бомбаси аслда Америка бомбасининг «копияси» деб ёзмоқдалар. Броқ «Дейли экспресс» газетасининг обзорчиси Чэпман Пинчер «русларнинг бу бомбани катта баландликда портлатишга доир методи ва бу бомбанинг та'сири ҳарбий мутахассисларни таажжубда қолдирмоқда. Бу мутахассислар буни техника соҳасидаги ажойиб муваффақият деб ҳисобламоқдалар» деб э'тироф қилади.

«Таймс» газетаси термоядро қуроли синовларига бағишланган редакцион мақоласида «қурол-яроғларни тартибга солиш ва контроль қилиш планларини тезроқ амалга оширишни» ёқлаб ёзади, шу блан бирга, ялпи қирғин қуролини тақиқлаш зарурлигини тилга олмайди.

ХИТОЙ ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИ

ПЕКИН, 28 ноябрь. (ТАСС). Бугун ҳамма газеталар «Совет Иттифоқида термоядро қуролини кейинги вақтларда синаб кўрилганлиги ҳақидаги» ТАСС ахборотини э'лон қилдилар.

ПОЛЬША

ВАРШАВА, 28 ноябрь. (ТАСС). «Трибуна люду», «Жице Варшави», «Глос праци», «Жомнеж вольности» газеталари ва Польшадаги бошқа газеталар Совет Иттифоқида термоядро қуролининг кейинги синовлари ҳақидаги ТАСС ахборотини кўзга кўринарли жойларда босиб чиқардилар.

Газеталар ўз сарлавҳаларида, водород бомбанинг Совет Иттифоқида кейинги портлатилиши ҳозиргача ўтказилган ҳамма портлатишлардан энг кучлиси бўлди, деб уқтириб ўтмоқдалар. «Трибуна люду» газетаси ТАСС ахборотини «Совет Иттифоқи атом ва водород қуролини тақиқлаш тарафдори бўлиб келди ва бундан буён ҳам тарафдордир» деган катта сарлавҳа остида босиб чиқарди. «Жице Варшави» газетасининг сарлавҳаси «СССР хавфсизлигини та'минлаш учун» деб қўйилган.

ССР Иттифоқи Олий Советининг делегацияси Германия Демократик Республикасининг ҳаёти блан танишмоқда

БЕРЛИН, 28 ноябрь. (ТАСС). ГДР Халқ Палатаси Президиумининг таклифига мувофиқ Германия Демократик Республикасига келган ССР Иттифоқи Олий Совети делегацияси бугун республиканинг ҳаёти блан танишиш мақсадида Берлиндан Германия Демократик Республикасининг шаҳар ва қишлоқларига жўнаб кетди. Делегацияга Иттифоқ Совети Ташқи ишлар комиссиясининг а'зоси, Белоруссия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Н. С. Патоличев бошчилик қилмоқда. Делегация уч группага бўлинди. Бу группаларнинг бири шимолий районларга, иккинчиси ғарбий районларга ва учинчиси жанубий районларга боради.

ССР Иттифоқи Олий Совети депутатларининг ўртоқ Н. С. Патоличев бошчилигидаги группаси бугун Дрезденга келди. Германия Демократик Республикаси Халқ Палатаси Президиуми раисининг ўринбосари Г. Геттинг ва бошқа расмий кишилар бу группага ҳамроҳ бўлиб бормоқдалар.

ССР Иттифоқи Олий Совети депутатлари Дрезденда шаҳар ратушасида бўлдилар. Буерда Дрезден шаҳрининг обер-бургомистри В. Вейдауер меҳмонларни ГБСП шаҳар ва округ комитетлари номидан самимий табриклади.

Шундан кейин делегация а'золари халқ корхонаси—«Лейстенбау» электр аппаратлари заводини ва шаҳар авторемонт мастерскойини бориб кўрдилар.

Тушдан кейин ССР Иттифоқи Олий Совети депутатлари маҳаллий бошқарма органларининг вакиллари блан учрашдилар.

Кечқурун делегация а'золари Фридрих Энгельс туғилган куннинг 135 йиллиги муносабати блан Германия Бирлашган социалистик партияси округ комитети томонидан уюштирилган тантанали мажлисда фахрий меҳмонлар сифатида ҳозир бўлдилар.

ФРИДРИХ ЭНГЕЛЬС ТУҒИЛГАН КУННИНГ 135 ЙИЛЛИГИ

Берлинда тантанали мажлис

БЕРЛИН, 29 ноябрь. (ТАСС). Германия Демократик Республикасининг меҳнаткашлари Карл Маркснинг дўсти ва сафдоши—Фридрих Энгельс туғилган куннинг 135 йиллигини кенг нишонламоқдалар.

Кеча Берлинда Ф. Энгельс туғилган куннинг 135 йиллигига бағишланган тантанали мажлис бўлди. Бу мажлисни Германия Бирлашган социалистик партияси Марказий комитети ва ГБСП Берлин округ раҳбарлиги чақирди.

Тантанали мажлисда Германия Демократик Республикасининг бош министри, ГБСП МК Сиёсий бюросининг а'зоси Отто Гротеволь ГБСП МК Сиёсий бюросининг а'золари К. Ширдеван, Ф. Эльснер, ГБСП МК Сиёсий бюроси а'золигига кандидат, ГБСП Берлин ташкилотининг биринчи секретари А. Нейман, ГБСП МК секретарьлари П. Вандель ва К. Хагер ва бошқалар ҳозир бўлдилар.

Тантанали мажлис қатнашчилари орасида Германия Демократик Республикаси Ҳукумати ҳузуридаги элчихоналар ва дипломатия миссияларининг вакиллари ҳам бор эди.

Ф. Энгельс туғилган куннинг 135 йиллиги тўғрисида ГБСП МК а'золигига кандидат Елена Берг доклад қилди.

ИТАЛИЯ КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

РИМ, 28 ноябрь. (ТАСС). Бугун Римда Италия Коммунистик партияси Марказий комитетининг пленуми очилди. Пленумнинг кун тартибида қуйидаги масалалар бор: 1) Коммунистлар ишчилар синфи ва халқнинг озодлик учун, меҳнаткашларнинг фаровонлиги учун, ички ва халқаро кескинликни юмшатиш ва тинчлик учун олиб бораётган курашига бошчилик қиладилар.

Докладчи — Италия Коммунистик партиясининг бош секретари Пальмиро Тольятти.

2) Коммунистларнинг мактаб реформаси учун олиб бораётган кураши: докладчи Марио Аликата.

Совет кинематографияси ходимлари делегацияси Францияга келди

ПАРИЖ, 28 ноябрь. (ТАСС). Совет кинематографияси арбобларининг СССР Маданият министри ўринбосари В. Н. Сурин бошчилигидаги делегацияси бугун Парижга келди. Делегация Францияда 30 ноябрьда бошланадиган совет фильми ҳафтасида қатнашади.

Парижнинг Шимолий вокзалида делегацияни СССР элчиси С. А. Виноградов, Франция кинематографиясининг вакиллари, режиссёрлар, машҳур киноартистлар, Франция пойтахти жамоатчилигининг вакиллари кутиб олдилар.

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

Тиранада Албания озодлигининг 11 йиллигига бағишланган тантанали мажлис

ТИРАНА, 28 ноябрь. (ТАСС). Бугун Тиранада Албания фашист босқинчилардан озод қилинган куннинг 11 йиллигига бағишланган тантанали мажлиси бўлди. Саноат ва қишлоқ хўжалик илғорлари, фан, маданият ва сан'ат арбоблари, жамоат ташкилотларининг вакиллари Албания Халқ Республикаси ва Совет Иттифоқининг давлат байроқлари блан безатилган Халқ театри залига тўпландилар. Президиумда Албания Меҳнат партияси Марказий комитетининг биринчи секретари Анвар Хўжа, Албания Халқ Республикаси Министрлар советининг раиси Мехмет Шеху, Халқ мажлиси президиумининг раиси Ҳожи Леши, Албания Меҳнат партияси Марказий комитети Сиёсий бюросининг а'золари, Халқ мажлиси президиумининг, ҳукуматнинг а'золари, жамоат арбоблари ўтирибдилар. Тантанали мажлисда СССРнинг Албаниядаги элчиси К. Д. Левичкин ва Тиранадаги бошқа дипломатия ваколатхоналарининг бошлиқлари ҳозир бўлдилар.

Мажлисни Албания Меҳнат партияси Марказий комитети Сиёсий бюросининг а'зоси, Министрлар совети раисининг биринчи ўринбосари Ҳусни Капо очди. Албания Меҳнат партияси Марказий комитети Сиёсий бюросининг а'зоси, Министрлар совети раисининг биринчи ўринбосари Бекир Балуку Албания озод қилинган куннинг 11 йиллиги тўғрисида доклад қилди.

Бундан 11 йил муқаддам, деди докладчи, Албаниянинг ишчилар синфи ва меҳнаткаш деҳқонлари Коммунистик партиянинг, ҳозирги Меҳнат партиясининг раҳбарлиги остида, Совет армиясининг шонли ғалабалари туфайли фашист босқинчиларни ўз мамлакатидан ҳайдаб чиқардилар, халққа қарши бўлган режимни ағдариб ташладилар ва халқ ҳокимиятини барпо қилдилар. 1944 йил ноябрь ойида эришилган ғалаба халқимизнинг озодлик ва мустақиллик учун олиб борган курашининг минг йиллик тарихида жуда катта ғалабасидир.

Бу ғалаба халқимизга янги, бахтли ҳаёт — социализм қуриш йўлида порлоқ истиқболлар очиб берди. Меҳнаткашлар оммасининг мисли кўрилмаган меҳнат ғайрати натижасида, қаҳрамон партиямизнинг раҳбарлиги туфайли, шунингдек Совет Иттифоқининг ва халқ демократияси мамлакатларининг қардошларча ёрдами туфайли, Албания Халқ Республикаси янги ҳаёт яшнаётган мамлакатга, тараққиёт ва фаровонлик йўлидан оғишмай олға бораётган мамлакатга айланди. Албания Халқ Республикасида халқ-демократик тузуми ва бу тузумнинг асоси бўлган иттифоқ, я'ни ишчилар синфи блан меҳнаткаш деҳқонлар иттифоқи кунсайин мустаҳкамланмоқда.

Докладчи сўзини давом эттириб, бундай деди: Озод албан халқи шу 11 йил мобайнида социализм асосларини қуришда ажойиб ғалабаларга эришди. Мамлакатда янги саноат вужудга келтирилди, ер ишлаб экин экучилар ихтиёрига топширилди, маданият сан'ат ва маориф кенг меҳнаткашлар оммасининг мулки бўлиб қолди. Социалистик сектор вужудга келтирилди. Ҳозирги вақтда бу сектор бутун халқ хўжалигида асосий роль ўйнамоқда.

Докладчи сўзининг охирида албан халқи, Албаниянинг Меҳнат партияси ва ҳукумати шарафига, Совет Иттифоқи, Хитой Халқ Республикаси ва халқ демократияси мамлакатлари шарафига табрик хитоблари айтди.

Мажлис қатнашчилари ғоят баланд руҳ блан КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советига табрик телеграммаси қабул қилдилар.

1954 ЙИЛДА ЧИҚАРИЛГАН

СССР Халқ хўжалигини ривожлантириш давлат заёми

2-НЧИ ЮТУҚЛАР ТИРАЖИНИНГ

Справка жадвали

Заёмнинг бу тиражи 1955 йил 20 ноябрьда Арзамас шаҳрида бўлиб ўтди.

Заёмнинг ҳамма разряддаги серия ва облигацияларнинг қуйидаги номерларига ютуқлар чиқди:

Серия номерлари	Облигация номерлари	Ютуқ миқдори (сўм блан)	Серия номерлари	Облигация номерлари	Ютуқ миқдори (сўм блан)
160143	44*)	1.000	170590	47*)	1.000
160435	1—50	200	170596	1—50	200
160685	1—50	200	170599	16*)	5.000
160699	1—50	200	170685	1—50	200
160770	12*)	1.000	170752	1—50	200
160799	49*)	1.000	170843	1—50	200
160807	1—50	200	170943	1—50	200
160958	1—50	200	170984	11*)	1.000
160966	1—50	200	171174	36*)	5.000
160991	1—50	200	171220	1—50	200
161028	35*)	1.000	171275	1—50	200
161087	1—50	200	171418	1—50	200
161090	1—50	200	171438	1—50	200
161109	1—50	500	171501	19*)	1.000
161123	1—50	200	171523	41*)	1.000
161280	31*)	1.000	171604	1—50	200
161613	1—50	200	171755	1—50	200
161676	25*)	1.000	171874	16*)	10.000
161703	1—50	200	171911	49*)	1.000
161716	1—50	200	172141	19*)	1.000
161767	1—50	200	172200	1—50	200
162088	1—50	200	172338	05*)	1.000
162249	1—50	200	172343	24*)	1.000
162314	1—50	200	172426	36*)	5.000
162424	1—50	200	172450	42*)	1.000
162451	29*)	1.000	172645	1—50	200
162520	1—50	200	173192	13*)	1.000
162599	1—50	200	173200	33*)	1.000
162670	26*)	1.000	173347	25*)	1.000
162790	1—50	200	173398	1—50	200
162896	1—50	200	173654	1—50	200
163001	1—50	200	173693	1—50	200
163149	14*)	1.000	173906	1—50	200
163246	1—50	200	173921	17*)	1.000
163363	1—50	200	173972	09*)	5.000
163634	1—50	200	174081	1—50	200
163796	1—50	200	174103	1—50	200
164122	1—50	200	174208	1—50	200
164341	27*)	1.000	174294	1—50	200
164398	1—50	200	174493	1—50	200
164452	41*)	1.000	174538	1—50	200
164808	1—50	200	174581	1—50	200
164853	40*)	1.000	174654	1—50	200
164904	10*)	1.000	174797	32*)	5.000
164942	1—50	500	174830	1—50	200
165027	22*)	1.000	174899	1—50	200
165128	1—50	500	175078	14*)	5.000
165320	04*)	1.000	175254	1—50	200
165345	1—50	200	175283	16*)	1.000
165379	1—50	500	175286	1—50	200
165487	1—50	200	175319	1—50	200
165499	1—50	200	175601	1—50	200
165609	1—50	200	175708	1—50	200
165676	1—50	200	176136	1—50	200
165848	1—50	200	176472	42*)	1.000
166097	1—50	500	176626	1—50	200
166327	22*)	1.000	176650	11*)	1.000
166385	32*)	1.000	176709	37*)	1.000
166573	1—50	200	176714	24*)	1.000
166730	1—50	200	176827	05*)	1.000
166854	1—50	200	176853	23*)	1.000
167086	1—50	200	176918	05*)	1.000
167199	1—50	500	177003	1—50	200
167330	1—50	200	177235	25*)	1.000
167416	27*)	1.000	177343	29*)	5.000
167420	1—50	200	177354	1—50	200
167431	1—50	200	177393	01*)	1.000
167475	50*)	1.000	177415	39*)	1.000
167483	1—50	200	177468	1—50	200
167748	34*)	1.000	177765	1—50	200
167774	1—50	200	177873	1—50	200
167850	15*)	5.000	178011	1—50	500
168062	1—50	200	178087	1—50	200
168309	45*)	1.000	178145	1—50	200
168472	04*)	5.000	178194	1—50	200
168732	1—50	200	178198	1—50	200
168784	1—50	200	178530	1—50	200
168871	1—50	200	178539	1—50	200
169018	1—50	200	178640	1—50	500
169417	1—50	200	178754	15*)	1.000
169707	12*)	1.000	178950	1—50	200
170112	1—50	200	179196	08*)	5.000
170172	1—50	500	179411	04*)	1.000
170203	1—50	200	179453	1—50	200
170258	1—50	200	179460	1—50	200
170486	1—50	200	179525	22*)	1.000
170508	1—50	200	179864	1—50	500
170551	02*)	1.000			

*) Шу серияддаги облигацияларнинг қолган 49 номерига 200 сўмдан ютуқ чиқди.

Ютуқлар тиражини ўтказучи Комиссиянинг раиси — Меҳнаткашлар депутатлари Арзамас область Совети ижроия комитетининг раиси А. А. СКОЧИЛОВ.
Комиссиянинг мас'ул секретари Л. А. ВАСИЛЬЕВА.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 30/XI да **Қароқчилар**, 1/XII да **Шамсиқамар**.

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 30/XI да премьера **Қизил гул.** 4 парда, 8 кўринишли балет, 1/XII да **Русалка.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 30/XI да **Фарҳод ва Ширин**, 1/XII да **Офтобхон**.

«РОДИНА» — эрталаб соат 10 ва кундуз 2 да ҳамда кеч соат 6 дан **Қизил ва қора** (2-нчи серия), кундуз соат 12 ва 4 да **Ташвишли ёшлик.**

НАВОИЙ номли — кундуз ва кечқурун янги бадиий фильм **Баҳор овозлари.**

«ИСКРА» — кундуз ва кечқурун **Қизил ва қора** (2-нчи серия). кундуз соат 12-20 ва 2-20 минутда **Икки дўст.**

«ЁШ ГВАРДИЯ» — эрталаб соат 10 дан кундуз 2 яримгача ва кундуз 4 ярмидан кеч 8 гача **Баҳор овозлари**, кундуз 2 ярмида **Пржевальский**, кеч соат 8 дан **Қизил ва қора** (1-нчи серия).

«ЎЗБЕКИСТОН» — кундуз ва кечқурун **Қизил ва қора** (2-нчи серия).

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА
30 ноябрьдан
Хитой циркининг энг кекса устаси
Ван Ю-ли раҳбарлигида
ХИТОЙ ХАЛҚ АТТРАКЦИОНИ
Жаҳон рекордчиси **Григорий Новак гастрольлари.**
Тамоша кеч соат 8 да бошланади.

Тошкент шаҳар, Жар кўча, 8-нчи тупик, 1-нчи уйда туручи **Тўғон Шукуровнинг** Қорасув район, Садовая кўча, 124-нчи уйда туручи Муаззам Шукуровадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент область, Қорасув район, 2-нчи участка халқ судида кўрилади.

Олма проезд, Гранатний переулок, 26-нчи уйда туручи **Лидия Степановна Цибинанинг** Энгельс кўчаси, 59-нчи уйда туручи Николай Илларионович Цибиндан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Киров кўчаси, 2-нчи участка халқ судида кўрилади.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ. Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34 РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 136. Пропаганда бўлими — 136. Совет қурилиши бўлими — 135, Маданият бўлими — 132, Адабиёт ва сан'ат бўлими — 39040, Қишлоқ хўжалик бўлими — 135, Саноат ва транспорт бўлими — 132. Секретариат — 34048. Э'лонлар бўлими — 38142.

Р. 68727. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № А — 1560.